

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת ח' (ל"ב)

שנה שלישית

מבת תש"ח - ינואר 1948

כחובת הסערכת

חבל ים לישראל, תל-אביב

סל. 2437 ת. ד. 1917

תוך מאמצים והפלות

מאז הכרזת אר"מ מגלה נמל תל-אביב יותר ויותר את כחו ויכולתו. הוא הפך לנו במשך הזמן לגורם רב-ערך בשטח האספקה והתחבורה הימית. היקף העבודה בנמל תל-אביב עלה בשנה האחרונה ב-67% לעומת השנה שקדמה לה, ובהיקף המטען עלה הוא בדצמבר 1947 ב-127% לעומת החודש דצמבר 1946.

ברם, גם עליה זו אינה פותרת במדה מספקת את בעיית התחבורה הימית שלנו ואת השאלות הכרוכות במחזור המטען ובתנועת הנוסעים בנמלינו. ונהפוך הוא: דוקא עתה נתגלתה ההזנחה הקשה של הישוב למפעל חלוצי צעיר זה. דוקא עתה אנו עדים לכך, שגם היבוא וגם היצוא שלנו נפגעים קשה בהעדר נמל עצמאי בעיר העברית.

בשנה האחרונה נוספו לנמל 20 כלי שיט חדשים וכן גם ציוד אחר, הורחבו הרציפים ושטח ההחסנה ושוכללו שיטות העבודה. אך במצב הקיים אין זה פתרון מלא בשבילנו — ואף אם יעבוד הנמל בשלש משמרות, ואף אם גם יפורקו מיצרכים חיוניים וצרכי מזון במיוחד גם בשבתות, לפי ההיתר המיוחד של הרבנות הראשית. כ-20 אניות עוגנות עתה בנמל תל-אביב מדי יום ביומו; למעלה מאלף פועלים עסוקים בו, באניות ובחוף; האימפורטרים והאקספורטרים היהודים קשורים בו עתה יותר מבכל תקופה אחרת. אין אנו חסרים עתה אלא ציוד רב וממוכן לנמל.

זה משנים חותרת הנהלת הנמל להפוך מוצא זה אל הים שבחוף תל-אביב לנמל עמוק-מים. לא נתגלתה לכך הבנה מספקת מצד הצבור, שלא הרים ולא השקיע במפעל זה את האמצעים הדרושים.

יש לשקוד עתה על הרחבתו והעמקתו של הנמל בתל-אביב באותה רוח החלוציות והמסירות, שבה התחלנו לבנותו בשנת 1936.

ובצד האפשרויות הגדולות והולכות לבסוסו של הנמל, תמצא גם את אבני הנגף שבדרך התקדמותו. כי תוך מאמצים והתלבטויות עושה הנמל את עבודתו.

לפני כשבועיים ימים פרסמה הממשלה חוק חדש, שלפיו יכול מנהל הנמלים להפנות כל אניה שתגיע לחופינו לכל נמל ארצישראלי, לפי ראות עיניו.

חוק זה החל מתגשם כבר למעשה. אחת האניות האמריקאיות שהגיעה בימים אלה לנמל תל-אביב — עם מטען, שהיה מיועד ברובו לתל-אביב ולסביבתה — הופנתה לפריקה לנמל חיפה. ובהודמנות זו נתפרסמה גם הודעתו הרשמית של מנהל הנמלים, כי כל האניות האמריקאיות יופנו לנמל חיפה.

דבר זה שנמסר היום על האניות האמריקאיות, עלול להמסך מחר על כל אניה אחרת. זוהי הפליה משוועת ביחס לנמל תל-אביב, שפירושה — נזק ניכר לנמל העברי והפסדים מרובים למוזיני הסחורות ולמשלחים.

קפוח זה אינו אלא חוליה אחת במערכת הכללית שאנו עומדים בה ועל הישוב ומוסדותיו להתריע על כך ולתבוע את תקון המעוות. תוך מאמצים והתלבטויות עושה הנמל את עבודתו, תוך קפוחים והפלות — עד כי יקום לנו כנמל עברי חפשי לעליה ולתנועת משאות.

על השער: אניה בנמל תל-אביב. פריקה.

תכן הענינים:

בימי מבחן וחירום
 נוער ימי — להגשמה ימית — י. טרס
 לבירור מגמותינו — ד"ר י. סובול
 הספנות כצרכן לתוצרת הארץ —
 ד"ר י. זבה
 מרחבי הים — מקור לתעשייה —
 ד"ר מ. גורביץ
 דפים מיומן — מ. פומרק, ג. תלם
 ביה"ס הימי באלבלונג — מ. אהרונוביץ
 הסירה הפתוחה (ספור) — ס. קרין
 * * * (שיר) — יהושע מרגולין
 מפרץ אילת-עקבה — י. ברסלבסקי
 כרוניקה

" Y A M "

MONTHLY JOURNAL OF THE
 PALESTINE MARITIME LEAGUE

Vol. III. № 8.

January 1948.

Contents:

In Times of Emergency	
Maritime Youth	By J. Tress
Our Aims	By Dr. J. Sobol
Shipping Trade and Local Products	
	By Dr. J. Seba
Maritime Industries	
	By Dr. M. Gurevitz
Pages from a Journal	
	G. Telem, M. Pomrok
The Nautical School at Alblung	
	By M. Aharonovitz
The Open Boat (Story)	By S. Crane
* * * (Poem)	By J. Margolin
The Gulf of Akaba	
	By J. Braslavsky
The Month's Events	

Address:

Tel-Aviv, P.O.B. 1917

על משמר ההדרכה הימית

הקצין חננאל בריל

נולד בחיפה ב־28.5.26. השלים את חוק למודיו בבית־הספר הימי ועמד בבחינות־הגמר של המחזור השלישי ב־1945. בהצלחה. היה נער רציני ומוכשר ובעל אופי טוב מאד.

לאחר סיימו את בית־הספר התחיל לעבוד על "שקמונה". עבד עליה קרוב לשנה, ובמחציתה השנייה — בתור O. S. לפני חדשים מספר התחיל לעבוד על "קדמה". בה קפח את חייו בתאונת עבודה.

אין הלב רוצה להאמין. כי איננו עוד עמנו. האין זה חלום מבעית ומחריד? האמנם לא נראנו שוב בתוכנו — עליו וחביב, ער וחרוץ והי — חי?

כשאנו משקיפים לאחורינו ורואים את כל אותה הדרך שעברנו יחדיו, יד ביד לקראת המטרה המשותפת; כשאנו סוקרים את חייו בבית־הספר, את כל אותן השנים באגודה הימית "זבולון" ואת העבודה בים, אנו רואים אותו, את חננאל, באור מיוחד. חננאל והים אחד היו. הים שנשתקף מעיניו הכחולות התהומיות, כל כך היה נטוע בו, כל כך היה קשור בנפשו — עד שאין להפריד ביניהם. באותה שעה שחבריו לכתה היו טירונים, היה כבר הוא, חננאל, מפקד ומדריך ב"זבולון". הוא אחר להכנס לבית־הספר הימי בשנה אחת והיה בין המצטינים בבחינות־הגמר.

את עבודתו בים בצע בהצלחה. זכה להערכת כל אלה שאִתם בא במגע. היה חבר טוב וחביב, אהוב היה על חבריו שבקשו את קרבתו — בשל שמחת החיים שבו, בשל חיובו הטוב שלא סר אף פעם מעל פניו.

חבר לעבודה ב"קדמה"

מטבע הדברים הוא, כי רבים מהמפעלים בישוב נפגעו, במעט או בהרבה, בתנאי הזמן המיוחדים. לא זנחנו אמנם ולא הפקרנו עמדות, גם באותה מציאות חדשה שהעמדנו בפניה לאחר החלטת או"ם בענין המדינה היהודית, אך התאמנו את עצמנו לתנאי שעת החירום.

גם בתחום פעולתנו הימית העמדנו בפני ההכרח להסתגל למצב הענינים שנתהווה. הוא הדבר בשטח ההדרכה הימית.

רבים מבין מדריכי הנוער הימי, וכן גם רבים מחברי הארגונים הימיים הקיימים, מגויסים לשירותים, שהזמן מחייבם — אם לשירות־ימגן ואם לשירות־עבודה. לא כל אותם המקומות, שבהם קיימנו את פעולתנו בהדרכה הימית בימים כתקונם, פתוחים גם היום לאמונים סדירים. יש גם שהשמירה על הציוד והטיפול בו לא תמיד הם אפשריים.

דאגתנו כיום היא: לשמור על האפשרויות לפעולה.

אם אין לבצע כיום את כל הפעולות המעשיות הרצויות בהיקפן המלא, יש להרחיב ולטפח במדת האפשר את ההשתלמות המקצועית־העיונית. אם אין אפשרות לפעול בקרב הנוער שבגיל הגיוס, יש לגייס ולאַמן אימון התחלתי את בני הגילים הנמוכים יותר. וכן גם שומה עלינו לשמור על הציוד הימי שלא יפגע.

ויש להפנות עתה תשומת־לב מיוחדת להדרכתם הימית ההתחלתית של תלמידי בית־הספר העממיים. פעולה זו, שטפחונה בשנים האחרונות, גונזת אפשרויות מרובות והיא ניתנת לבצוע גם בימי חירום. נוער בגיל זה אינו עמוס עוד תפקידים לאומיים־צבוריים מרובים והשתלמותו הימית יכולה להתרכז, בשעת הדחק ובאין ברירה, בפעולות עיוניות־מקצועיות ובהסברה כללית.

ובשעה זו יש לשקוד על תיאום מקסימלי בפעולת הארגונים הימיים ועל הידוק הקשרים ביניהם. כי רק בדעה אחת ובעצה אחת ובמאמץ משותף נוכל לשמור על הקיים ולהכוון לבאות. ובזאת נבחן.

היינץ הירש ז"ל

איש קיסריה. דייג. בשנה האחרונה שמש בתפקיד של דייג ראשי בספינת הנסיונות של התחנה לחקר הדיג הימי בחיפה. נפל בידי מרצחים במרכזה של העיר.

נאמן הדיג העברי היה. לקדומו מסר ממיטב כחותיו ומרצו. לא איש דברים היה. שקט ונוח בהליכותיו. אך אותו שקט נפשי שהיה מיוחד לו גלם בקרבו כח רב, דריכות וכוננות מתמדת, רצון לפעולה וכשרון נושא־דרכה. היינץ הירש ידע לכוון את מעשיו מתוך ראייה מרחיקה ומתוך מחשבה עקבית. הוא ידע את אשר לפניו ולא וותר מעולם על אותן התביעות שנראו לו כהכרחיות לפיתוחו ולהרחבתו של מפעל הדיג.

לרבים מחבריו היה מורה ומדריך — בעבודתו המסורה, בבטחונו הפנימי, בידיעותיו המקצועיות היסודיות.

ובעצם עבודתו ובמיטב שנותיו נעקר מתוכנו. לדיג העברי ולקבוצת קיסריה אבד חבר מסור וטוב ומגשים רבי־יכולת.

וכד' — עפ"י הסברים מדעיים וחישובים מתימטיים. עם זאת חייב הוא להשלים את ידיעותיו המקצועיות בענפי הימ"אות השונים, בקונצנטר נרחב יותר. הנה, לדוגמא, במפר"שים: רכש החניך לעצמו קודם לכן את כל תורת ההפלגה המעשית, אך טרם למד לגזור מפרשים ולערוך תכנית מפר"שים לסירה זו או אחרת — ישלים הוא עתה את ידיעותיו בשטח זה. או, למשל, בימאות: למד החניך קודם לכן למדוד מהירות ועומק; להשליך עגן, להבדיל בין העגנים השונים ולדעת את השימוש בהם; להשתמש במצפן ועוד, — ילמד הוא בדרגא זו צירופי גלגלות שונות, תנועת הרוחות, עבו"רות משק, קליעת חבלי פלדה וכו'. לאחר המבחנים בדרגא א' הופך המועמד למדריך והוא מקבל לפיקודו העצמאי קבוצת חניכים משלו.

מן הראוי עוד להוסיף, כי במעבר מדרגא לדרגא משתתפים החניכים במחנות-קיי, להשלמת ידיעותיהם בדרגות שסיימו. המחנות נמשכים לרוב כשלושה שבועות, והעיקר שבהם — ההפלגות. בהם נבחנת ההלכה במעשי יום יום. בדרך זאת מקבל החניך, במשך שלוש שנים, את הנסיון המספיק ואת כל הידיעות האלמנטריות בשטחי הספנות השונים. שיטה זו, שאנו נוקטים בה כיום בעבודתנו, נראית להיות מועילה ביותר — בתכניתה ובהדרגתיות שבבצוע — כי קושרת היא ומכשירה את החניך, מהגיל הצעיר החל, למקצוע בעתיד.

ארגוני הנוער הימי בפעולותיהם

בארגוני הנוער הימיים מתרכזים כיום כ-1600 חניכים פעילים. לרשותם עומדות כ-55 סירות כבדות וכלי-עזר קטנים מועטים. נוסף על אלה: ספינת האימונים הגדולה "ארלוזורוב" — של "הפועל", והספינה הקטנה "רהב" — של "זבולון". ציוד-העזר, כגון: מערכי-המפרשים, כלי העבודה, מכשירי הלמוד וכד' — אינו מספיק לפעולה כלל ועיקר. אין גם מקומות להחסנתו, מלבד הצריפים הבלתי מתאימים של "הפועל" ו"זבולון" בחיפה ושל צופי-הים בת"א. יוצאים מן הכלל — בנין הימיה של "הפועל" בנהריה והצריף של "זבולון" בת"א. העדר מקומות החסנה מתאימים לציוד גורם לאבדן הרכוש, תחת סככות פתוחות או שלדי צריפים.

כ-10% מבין החניכים יוצאים להגשמה. חלק ניכר מהם — לתפקידים ימיים-לאומיים, והשאר — בודדים — לאניות, לספינות-דיג, לנמל, למספנות ולהכשרות ימיות. ברור לכל, כי היקף פעולה זה, אין בו כדי לספק את הצרכים. עלינו להכפיל לפחות את מספר החניכים באר"גונים. עלינו לרכז בפעולת ההדרכה אל פנים (שלשת אלפים לפחות), כי רק אז יהיו לנו מאות המגשימים, שנוקק

על הבעיות הנכבדות והדחופות, שיש להעלותן לדיון במוסדותינו העליונים, נמנית גם בעית ההדרכה הימית של הנוער בארץ. אין זו כיום שאלה תיאורטית, הסובלת דחוי ל"שעת כושר". זוהי שאלה מעשית וריאלית ביותר, שפירושה: הנחת יסודות לפעולה בספנות ואימון חניכים להגשמה, כאנשי מקצוע מתחילים. יש לעשות את הכל, ובעוד מועד, כדי לקרב את בני הנעורים שלנו, מכל השכבות ומכל הגילים, למפעלים החלוציים בימאות. כי הנסיון הוכיח, שאלה בעיקר, שהתקשרו לים בגיל הצעיר, יתמידו בעבודה הימית ויבחרו בה כבמקצוע-חיים.

הפעולה בהדרכה הימית מתנהלת כיום, בעיקר, באר"גוני הנוער הימיים וכפתיחה לה משמשת ההדרכה ההתחלתית לתלמידי בתי-הספר. פעולותיו של ביה"ס הימי בחיפה קובעות פרק נפרד ואין אנו עומדים לדון בהן הפעם.

כיצד מחנכים ימאי

היסוד הבריא לחנוכו של ימאי ולהכשרתו למקצוע הוא הנסיון. שלוש שנות למוד ונסיון — זהו פרק הזמן המינימלי הדרוש, כדי להפוך נער צעיר (בגיל 14—15) לנער בוגר — בידיעותיו ובהכשרתו לביצוע העבודה בים, מתוך אחריות ובטחון כאחד.

בשנה הראשונה — שנת הלבטים והמשבר, תהיה השתלמותו המקצועית של החניך אך מועטה, מבחינת החומר, ואטית, מבחינת ההתקדמות. צעד אחר צעד יתגבר החניך על הקשיים שבדרכו והוא ירכוש לעצמו אמונה בכחותיו ובטחון בים. הוא ילמד פרק בחתירה ובשיט, בעבודות חבל ובמקצת — גם את מבנה הסירה, ולא יותר מזה. זוהי הדרגא ג' שבתכניתנו להדרכה.

ובפרק עבודה זה ירכוש החניך לעצמו ידיעות בהדרגה. הנה, לדוגמא, החתירה: תחלה — במים שקטים, אחר-כך — ברוח נגדית ולבסוף — במשברי חוף ובגלים. בשנה השניה — הדרגא ב', רק לאחר שהים נתחבב על החניך והוא החל להרגיש, שיש בכחו — בידיעותיו ובנסיונו — להתגבר על תהפוכות-הים; רק לאחר שהחל לחוש את עוז-רצונו להקיף ולחדור לעינים יותר ויותר — רק אז הוא מתחיל לקבל אימון מזורז בשטח המפרשים, שהוא עיקר המקצוע בדרגא זו. ואז נתתן לחניך השתלמות נוספת במקצועות הדרגא הקודמת וכן גם ידיעה ראשונה במטיאורולוגיה, הדרושה לניהול מפרשים.

בשנה השלישית — הדרגא א', החניך הופך בדרגא זו עוזר למדריך. בצד הנסיון שהוא מתחיל לרכוש לעצמו בהדרכת צעירים, בשנת אימונם הראשונה, עליו להשתלם בנבי"גציה חופית: התמצאות בהפלגות לאורך החופים ושימוש במצפן, במפה ובמכשירי-עזר למדידת העומק, המהירות

בו את ההבנה והאהבה לים, ע"י מתן יסודות למקצועות-הים. אגב: יש להצביע גם על החשיבות התעמולתית-הסברתית שבפעולה זו למען הרעיון הכללי של כבוש הים. כי על ידי

התלמידים מגיעים הדברים גם להורים ולצבור הרחב. סוד הצלחתה של הפעולה ההתחלתית בימאות בקרב התלמידים היא בהמוניותה. יש ע"כ להתריע על המספר הזעום של החניכים, שאורגנו במסגרת זו בשנים שעברו, ולשקוד על הגדלתו. איני חושש להגיד, כי פעולה זו חייבת להקיף עשרת אלפים תלמיד לפחות מדי שנה בשנה. רק אז נראה בה את התוצאות הרצויות. עכ"פ — יש צורך ויש גם אפשרות לרכז כיום במסגרת זו כ-2000 תלמיד, בכל רחבי הארץ. וחייבים המוסדות המטפלים בפעולה זו — מחלקת החנוך, החבל הימי לישראל וביה"ס הימי — לתת את דעתם לכך.

יש להקים מוסד מרכזי להדרכה ימית

אין לזלזל בהישגים, שאליהם הגענו בעבודתנו בהדרכה בשנים האחרונות, אך — יהא זה ברור לכולנו, כי אין זו אלא התחלה. עלינו לצאת למרחב ולהפוך את ההכשרה הימית לחלק רציני ביותר במסגרת התכנית הימית שלנו, בתכנון הכללי להקמת המדינה העברית.

ובמגמה זו — יש הכרח להקים מוסד מרכזי, שירכז את כל המעוניינים בדבר ויתכנן ויממן כאחת את ההכשרה הימית בישוב. הפעילות הנפרדת של הגופים השונים בשטח זה — של החבל הימי לישראל, מחלקת הים של הסוכנות, הארגונים הימיים, הבטחון ועוד — גורמת להוצאות מיותרות-מקבילות; חוסר התיאום — לצמצום הפעולה ולניצול בלתי-מספיק ובלתי-רציונאלי של האפשרויות. המוסד המשותף להדרכה ימית, אם יוקם וכשיוקם, ידאג לכך שכל מחלקותיו תפעלנה בתיאום הדדי, תוך דאגה מתמדת להרחבה ולגידול ובהתאם לצרכיה והתפתחותה של הימאות העברית. התוצאות לא תאחרנה לבוא.

להם בקרוב. וימאים אלה, שיצאו להגשמה, ישמשו כוח מניע להקמת מקומות-עבודה חדשים, בשיתוף הון צבורי ופרטי ובסיוע המוסדות — דבר שיחייב ימאים נוספים מרובים. ויש לדאוג גם לציוד: להוסיף על הרכוש הקיים כ-20 כלי-שיט נוספים ולדאוג בדחיפות למקומות החסנה — צריי-פים, סככות, בנינים ומחסנים.

גם בתכנית המקצועית יש להכניס שנויים ושכלולים. את ההפלגות בספינות, שהיו עד כה נדירות, יש להפוך לדבר שבקבע. את משך הקורסים המסכמים בדרגות השונות יש להאריך וכן גם מן ההכרח הוא להגדיל את תקופת העבודה המעשית. יש גם לקיים קורסים קבועים, למשך שלשה חדשים, בעבור החניכים שסיימו את אמוניהם בשלש הדרגות — להשתלמות במקצוע זה או אחר: בספנות או במכונאות ימית, בדיג, בשירותי-עזר באניות, בנמלנות או במספנות בקורסים אלה יבחנו החניכים בעבודתם.

ובהקבלה להדרכה המעשית יש לבצע פעולה חינוכית שיטתית: ימי עיון לבעיות ימיות שונות, כנוסים כלליים ומחוזיים, תחרויות, מפקדים, הרצאות בלויית סרטים וכד', פעולה זו, החשובה לכשעצמה, תסייע גם במדה ניכרת לגייש בושו של המחנה של פרחי הימאות העברית.

ההדרכה לתלמידי בתי-הספר

זה שנים מספר מתנהלת פעולת הדרכה, בשיט ובמפר"שים, בקרב תלמידי הכתות הגבוהות של בתי-הספר העמ"מיים. בשנה שעברה הקיפה פעולה זו כ-300 חניך. ההדרכה המקצועית נתנה לפי התכנית לדרגא ג', הכוללת: חתירה, עבודות חבלים, מבנה הסירה, עגנים וכו'. נוסף על כך בוצעו פעולות חנוכיות-למודיות: הרצאות על נושאים ימיים, טיור לים, בקורים בנמל ובספינות וכיו"ב. בסיומה של השנה התקיימו מחנות-קיץ אחדים, לסיכום הידיעות ולהשלמתן. רבה היא הברכה הצפונה בפעולה זו. מגמתנו בה היא: לחזור לשכבות השונות של הדור הצעיר-הלומד, ולהחדיר

קבוץ "כובשי הים" בפאנא (איטליה). בטקס חנוכת ביתו החדש של הקבוץ.

ומחלקת הים של הסוכנות, לא היה אף הוא, לפי דעתי, אלא פעולה מכינה.

כל מי שיודע את הענינים מקרוב יסכים אתי, שלפי התנאים הפוליטיים והכלכליים ששררו בארץ מאז השנה 1936 ועד היום הצלחנו במאד לפתור שאלות אחדות, שהיו לנו זרות לחלוטין קודם לכן ולהשיג אי אלה הישגים גם מבחינה כלכלית.

ברם, להתפתחותו של החי"ל מפריע לדעתי חוסר הבהירות על תפקידו. בשטח זה מתנגשות שתי השקפות שונות, שאין להשלים ביניהן. יש הכרח לברר איזו מהן היא המתאימה לנו כיום, גם לפי רוח היוזמים וגם לפי הצרכים הדחופים של הישוב העברי. אחרת לא נוכל להתקדם בפעולותינו.

ההשקפה האחת מצמצמת את תפקידי החי"ל לפעולות של עידוד בשחיה ובשיט, הדרכה מקצועית, החזקת בית ספר ימי, הוצאת ספרות תעמולה, עזרה לארגונים וכו'. ההשקפה השנייה גורסת, שבמאמץ הנכבד ל"יקיצה ימית" יש לשחרר את החי"ל מכל פעולות מוקדמות, וחלק הגון מהן יש למסור לארגוני אספורט, ואילו הוא עצמו חייב להתרכז בפעולה ימית ישירה ולפתח מעמד של עובדים עבריים המוציאים את לחמם מן הים. כל הפעולות שבצע החי"ל עד כה היו נכבדות והכרחיות, אך אם ימשיך בהן החי"ל גם להבא, ורק בהן, הוא יתכחש לחזון יוזמיו.

כל תנועה צבורית, שקו פעולותיה אינו ברור לה במדה מספיקה, סופה — התנוונות וכשלון. חוסר בהירות בהגדרת המטרה יוצר עכובים בפעולה וכל טשטוש ומבוכה בביצוע ממעיטים את אהדת הצבור וגורמים לאדישותו. התנועה הימית הצעירה, שנתגלמה במסגרת הארגונית הנאה של החבל הימי לישראל, נמצאת כיום — כך נדמה לי — במצב של עמידה. הסבה לכך היא, לפי דעתי, כי לא ברורה במדה מספיקה מטרתו העיקרית ומסגרת פעולותיו. טוב נעשה, אם דוקא בשעה זו נעלה בזכרוננו את התוכן ואת העיקר שבדיונינו בתקופת יסודו של החי"ל — בימי הכנוס הימי הראשון ב"הרציון". אותה שעה התכוונו ליצירת מעמד של עובדים עבריים המסוגלים להוציא לחם מהים, באמצעות דיג וספנות. במלים אחרות — המטרה שהצבנו לעצמנו היתה מעשית בעיקר. ראינו אותה כפעולה מקבילה למפעלים האחרים של הישוב, שאחת בלבד היא מגמתם: לנצל כל הזדמנות של יצירה והיאחזות במולדת. דבר המובן מאליו, כי חייב היה החבל הימי לישראל להעמיס על שכמו בראש וראשונה שורה שלמה של פעולות מכינות, כי על כן התחלנו בשטח זה מבראשית והיה עלינו להחדיר "רוח ימית" בקרב הצבור. בין הפעולות הראשונות היו אפוא — הוראת השחיה והשיט, בנין בריכות, פיתוח ספורט המים, הפצת חוברות ועלונים, שעורים בימאות וכד'. גם בית הספר הימי בחיפה, שהוקם תוך שתוף פעולה של החי"ל

מ. אהרונוביץ' / בית הספר הימי לחוף הים הבלטי

— ומיהו מדריךכם בשיט?
 — יש לנו קפיטן אחד "משלנו", קוברי-נצ'וק שמו. כבן חמשים הוא האיש. "זאב-ים" ותיק, יליד פינסק, וגם קפיטן פולני-נוצרי מדריך אותנו בהלכות-הים — בנבי-גציה, בגיאוגרפיה ימית ועוד.
 — האם חושבים אתם לקבל גם בחורות לבית הספר?
 — נעשה זאת כשנתחיל בעבודה מעשית בדיג. חושבים אנו להעסיק את הבחורות שתבאנה אלינו בהתקנת רשתות ובתקונן.
 — וכיצד מתחסיס אליכם שכניכם הנוצריים? והשלטונות הפולניים?
 — עלי לציין, כי היחסים עם השכנים הם טובים מאד. דרך אנב: רבים מהם מש-תוממים, כי יהודים החליטו ללמוד דוקא מקצועות אלה. קשה להם להבין זאת. והשלטונות? הם מגישים לנו עזרה רבה. קבלנו מהם בית-דירה לחניכים, עם כל הנוחיות, ואפילו רהיטים, וכפי שכבר הזכרתי — גם סירת-מנוע אחת בהשאלה.
 — ומגמתכם לעתיד מהי?
 — אחת היא ויחידה: עליה ועבודה בים הארצישראלי. ברצוננו להספח אל יורדי הים העבריים במולדת — ובמהרה.
 לודו, דצמבר 1947

צין בצבא האדום, בערי הנמל שלחוף הים השחור. זהו אברהם כ"ל, יליד וההליציה. השני, בן 16, "נגאל" לא מזמן מאפוטרופסו הנוצרי, שבביתו עבד מאז בריחתו מגיטו ורשה. עתה מצטרף בחור זה אל בית הספר הימי העברי באלבלונג. משיחתי עם הח' כ"ל נודעו לי פרטים רבים על ייסודו ופעולתו של בית הספר. — ביה"ס הימי באלבלונג נוסד ב-15 לספטמבר 1947. לפי שעה לומדים בו כ-30 תלמידים, בגיל 16—24, אך בתכני-תנו להגדיל את מספרם עד למאה.
 — ובמה זה תלוי?
 — באמצעים הכספיים שיעמדו לרשותנו. מקוים אנו לקבל כספים מה"ג'וינט" ולר-כוש "קוטר".
 — ובמה עוסקים הבחורים כיום? ומהו הציד העומד עתה לרשותכם?
 — יש לנו שתי סירות משלנו וסירת-מנוע אחת שקבלנו בהשאלה מאת השלטונות המקומיים. החניכים מתאמנים בשחיה ובחתיירה ויוצאים להפלגות לים. השעורים התיאורטיים נתנים במקצוע השיט והדיג וכן גם לומדים החברים עברית ואנגלית.

בן לילה ממש הוקם באלבלונג Elblag על חוף הים הבלטי, בית ספר ימי עברי, ראשון בפולין שלאחר המלחמה, — ליורדיים ולדייגים עבריים. בית-ספר זה הוקם בזמנתה של הסתדרות הציונים הכלליים בורשה. כ-30 בחורים מתאמנים בו לפי שעה בעבודות-ישרות. בחורים אלה, שעברו את שבעת מדורי הגיהנום הנאצי, החליטו שלא להמ-שיך ב"מקצועות הגלות", שקבלו בירושה מאבותיהם ואבות-אבותיהם, וגמרו אומר להתחיל בדרך חיים חדשה. כשיתגשם חלום מס ויגיעו לחוף הארץ, יצטרפו שם למחנה כובשי הים במולדת.
 * * *
 בדרכי מלודו לורשה, באחד מקרונות הרכבת שבה נסעתי, נכנסתי בשיחה עם שני בחורים שישבו ממולי. אף כי מראה פניהם היה "טוב", כלומר — קלסתר פנים אריים (הגדרה מקובלת בימי הכבוש הנאצי), הבחנתי מיד, כי "משלנו" הם. שמחתי מאד כשנודע לי, כי אחד מהם — בחור כבן 27 — הוא מנהל בית-הספר הימי באלבלונג. בזמן המלחמה שירת כק-

לפי שעה בחיתוליה. עוד רבה הדרך, עד כי נגיע להעסיק בימאות כעשרה אחוזים מהישוב ולרכוש טונז' של $\frac{1}{4}$ מיליון טונות.

מצוות השעה היא: להכניס רוח חיים חדשה לתוך החי"ל על ידי בירור מחדש של כל השאלות הנתונות לויכוח. עלינו להתוות לעצמנו קו פעולה ברור ואין הדבר סובל דיחוי נוסף.

אני מתאר לעצמי את פעולת המרכז העולמי של החי"ל בא"י במחלקות אלה:

(א) מחלקה לנוער — לטפול בעניני בית הספר הימי, לסידור קורסים ומחנות לעניני הדרכה בדיג, לפעולה בשיט וכו'.

(ב) מחלקה להכשרה ולהתישבות ימית (מקבילה למחלקת ההתישבות של הסוכנות), שתטפל באר-גונים העוסקים בהכשרה ימית לדרגותיה השונות והמהווים גרעין ימי לספנות. אלה יכשירו את עצמם להובלת משאות, נפט, נוסעים או לעבודה בספינות דיג.

(ג) מחלקה לגיוס כספים ("קרן היים") שתרכז אמצעים בתפוצות, אך ורק לשם רכישת ספינות. עיקר עבד-דתה — לעודד את סניפי החי"ל בחוץ לארץ לתרומת כלי שיט לפי הצרכים של הגרעינים הימיים. מחלקה זו תטפל גם בגיוס הון פרטי ותשתף פעולה עם כל הארגונים והמפ-עלים הימיים, כדוגמת העבודה המשותפת בשיחי הכלכלה האחרים בארץ (נשר, גל-עם, נאמן וכו').

(ד) מחלקה ארגונית שתשקוד על תעמולה בתפוצות הגולה: הפצת ספרות, עלונים, חוברות — כשם שעושה זאת הקרן הקיימת לישראל בשיחי פעולתה.

כדי לברר את כל השאלות הנ"ל טוב יהיה להזדמן לכנוס ימי שני, על ספונה של אניה, בהשתתפות באי כוח כל סניפי החי"ל בעולם. יש לקוות, כי הדיונים וההחלטות שתתקבלנה בכנוס הזה יפתחו פרק חדש בתולדות תנועתנו הימית הצעירה.

אין ערך רב לבית הספר הימי, אם הצבור לא יעמיד לחניכיו, לתקופה שלאחר גמר הלימודים, את מקום העבודה, כלומר — את הספינות. מובן מאליו, כי טוב הדבר שבמסגרת החי"ל תפעל מחלקה מיוחדת להדרכה שפעולותיה תשתלבנה בתכנית פעולותיה הכלליות. אך לא זה המכריע. החי"ל יצדיק את קיומו, אם יוכל בדין וחשבון השנתי שלו לציין מה מספר הדייגים והמלחים שנכנסו לעבודה ומהו הטונז' באניות שנוסף לרכוש הימי העברי.

כבודו של החי"ל יגבר במהרה, בה במדה שמלחים עברים יבקרו ברחבי תבל, כשדגל ציון מתנוסס על תורן ספינותיהם.

לפני ארבעים שנה ויותר הייתי מפיץ, כילד בין ילדים, את בולי הקרן הקיימת לישראל. התענינתי כמובן גם בסכום הכולל של ההכנסות השנתיות, אבל כאז כן גם כיום אני נהנה בעיקר מ"השורה האחרונה" של הסיכום: כך וכך דונמים נרכשו במשך השנה ונוספו לקנין עולם של האומה. מתוך אותה נקודת ראות אני קובע את יחסי החי"ל. אין זה מספיק אם יגדל מספר הסניפים של החי"ל בעולם. לא די שההכנסות תרבינה וכסף רב יושקע בפעולת התעמולה וההדרכה. כל זה חשוב ללא ספק ונחוץ מאד, אבל בהערכת החי"ל נתחשב אך בדבר אחד ויחיד: גידול הטונז' העברי וריבוי העברים המתפרנסים מהים ועל ידי הים. ומזר הדבר, שלאחר יסודו של החי"ל — זה המוסד העממי שנועד למלא את התפקיד של הקרן הקיימת לימאות העברית, נשכחה ונעלמה מהאופק מטרתו העיקרית. החי"ל אבד את הפרס-פקטיבה הנכונה והפך למוסד של אוסף תרומות לצרכי הדרכה והכשרה בלבד. את התפקיד החשוב של פיתוח הספנות נטלה על עצמה מחלקת הים. והלא ביסוד פעולתנו הונח הרעיון של מאמץ קולקטיבי צבורי-לאומי בכיבוש הים, כפי שזה היה נהוג ברכישת קרקעות ע"י הקרן הקיימת לישראל. העברת הסמכות בשיח הפעולה המעשית למחלקת הים — פירושה: הוצאת הקפיץ המניע מהתנועה הימית הצבורית. ויש עוד מקום לתקון המצב. הספנות העברית נתונה עוד

הקאיאק לשני חותרים בתוך זרם של נחל הררי.

מתוך הספר "חזק", הוצ' עם עובד, תל-אביב, תש"ח. דברי הערכה לספר יתפרסמו בחוברת "ים" הקרובה.

ההזמנות המקריות והבודדות אינן מחייבות מלאי כלשהו והן נמסרות לרוב לבתי המלאכה. מחירי המוצרים גבוהים משום כך ממחירי התוצרת הזרה ולפרקים — פי כמה.

יש דמיון רב בין בעיית „תוצרת הארץ” בשדה הספנות לבין בעיית העבודה העברית, כי כל החמרים הגלמיים הדרושים לה באים מחוץ לארץ. דבר זה נוגע גם לחבלים, שהם המוצר היחיד, שאנו מיצרים בבתי חרושת שלנו בכמות מרובות ובאיכות העומדת בפני ההתחרות הזרה. בעלי עסק וצרכנים יהודיים נוטים להעדיף את תוצרת הארץ, אף אם מחיריה גבוהים למדי (אם לא יותר מדי!) — בתנאי, שהאיכות שלה תהיה שווה לפחות לתוצרת הזרה. כדי למלא אחר תנאי זה יש לייצר מוצרים בכמות מרובה, בדרך של תעשייה ממוכנת. במובן זה קשורה שאלת תוצרת הארץ עם התפתחות ספנותנו. אם תהיינה לנו אניות רבות, אפשר יהיה לטפל בהכנת מוצרים שונים בסיטונות, דבר שיאפשר לנו קלקולציה תעשייתית נכונה וקביעת מחירים העומדים בפני ההתחרות.

והנה גם אפשרות נוספת לקניית מתוצרת הארץ. הסוֹמֵרִים אנחנו מספנה צפה בנמל חיפה. לו היתה לנו מספנה כזאת, היינו יכולים לבצע תיקוני אניות, ובמיוחד נקוי של אניות, מתחת למים. דבר זה היה מגדיל את הצורך בצבעים מיוחדים. כבר עכשיו מטפלים בתי חרושת לצבעים ביצירת הצבעים הנחוצים לאניות, באיכות המתקבלת על הדעת. במרוצת הימים אפשר יהיה לפתח ענף פעולה זה בהיקף נרחב, כי האניות הגדולות תזקקנה לטונים של צבע. המספנה זקוקה גם, בדרך כלל, לתוצרת תעשייה אחרת.

ומה פירושה של תוצרת הארץ בשטח בנין האניות? אף זוהי הזדמנות טובה להרחבת היצור שלנו. האניות שנבנו בארץ — החמרים שלהן באו מחוץ לארץ, כי רק מעטים מבין עצי הארץ מתאימים לבנין אניות (צלעות, למשל, מכינים מעץ האיסקליפטוס). עד כה בנינו סירות ואניות קטנות מעץ, ובמקרים מעטים — מברזל או מפלדה. אך במספנות שלנו כבר נבנו דוברות מכל המינים, סירות דיג, אניות מפרש קטנות להובלת סחורות, שולות מוקשים, סירות אספורט, סירות מוטור וכד', ולאור ההישגים שהיו שגו בשטח זה, אין עוד להזמין כלי שיט כאלה בחוץ לארץ. אפשר להמשיך ולבנותם במספנותינו. והתועלת שבדבר מה תהיה? לא זה בלבד שהבנייה עצמה תבוצע בעבודה עברית, אלא גם הספקת הציוד לכלי השיט תפתח אפשרות יות חדשות לתוצרת הארץ: הסדור והציוד הפנימי באניות (תאים, מטבת, מטות, לבנים), סירות ההצלה, רצפות הסוֹמֵרִים פונים וכו'. אפשר יהיה להעסיק בזה עובדים רבים. ואף כי חסרים אנו תעשייה כבדה נוכל לספק מזה עבודה לבתי מלאכה ולבתי חרושת מרובים.

הפרובלימות של תוצרת הארץ בספנות כרוכות בעיקר בהתפתחותה של הימאות העברית ושל צי הסוחר שלנו וגדולה חשיבותם למשקנו הלאומי.

מנקודת הראות של תוצרת הארץ אפשר לחלק את כלל האניות לשלושה סוגים עיקריים, מבלי להבדיל בין אניות יהודיות לבין אניות זרות. ואלה הם:

(1) אניות המגיעות לנמלינו רק לעתים מזומנות. נמנות עליהן גם אותן האניות היהודיות, העוסקות כיום בספנות „טראמפ”, כמו למשל, שתי אניות של חברת „עתיד” בע”מ. אניות אלה אינן תורמות לתוצרת הארץ ולא כלום, כי עליהן לקנות את כל צרכיהן בנמלים זרים, שבהם הן מבקרות.

(2) אניות המפליגות בקוים קבועים וכן גם אלה המזדמנות לעתים קרובות לנמלינו. ביניהן תמצא גם את אותן האניות המפליגות בשירות החוף בין א”י לבין הארצות השכנות. אניות כאלה יכולות לקנות את צרכיהן גם בארצנו וגם בנמלים זרים. תוצרת הארץ עומדת כאן בהתחרות חריפה עם התוצרת הזרה, לא רק לגבי המחירים כי אם גם בשל איכות הסחורות. אחת השאלות המכריעות בפרשה זו היא: האם תוכלנה האניות לקבל את הסחורות הדרושות להן ללא עכובים? אין האניות מוכנות, כמובן, להדכות לספוק הזמנותיהן, כי אין הן יכולות לשהות בנמל אלא זמן קצר, בהתאם לתכנית הפלגותיהן.

(3) כלי שיט מקומיים, כגון — סירות דיג וסירות דוברות הנמל. קשרים קבועים להם עם נמל אחד בלבד ואך במקרים יוצאים מהכלל הם מבקרים בנמלים אחרים. מובן מאליה, כי נאלצים הם לספק את רוב צרכיהם בארצנו. אלה יכולים להחשב, בדרך כלל, כקונים בטוחים לתוצרת הארץ, אבל היקף צרכיהם מוגבל מבחינת הכמות.

מן האמור לעיל ברור, כי התעמולה לטובת תוצרת הארץ צריכה להיות מכוונת לסוג האניות השני — לאניות המפליגות בקוים קבועים, הפוקדים גם את נמלי ארצנו. ההכרעה בקניית מיצרכים מתוצרת הארץ נתונה במידה מרובה בידי סוכני האניות, המייצגים את הנהלת האניה או מסייעים לה לפחות בקניית הסחורות הדרושות.

התעשייה שלנו לא תכנה עד כה כל תכנית שיטתית ביחס למפעלי הים. אין לראות בזה הזנחה ואין להאשים איש על חוסר ענין וטיפול; כמות המוצרים הדרושים בשדה זה קטנה היא לפי שעה ולא רב ערכם מבחינה כלכלית.

לחברינו היקרים

נ. בומפלד

לנשואי בנו

י. טרס

להולדת הבן

אחולים לבביים

החבל הימי לישראל

שטח הימים מהווה שלושה רבעים מהשטח הכללי של פני כדור הארץ והריהו 132.000.000 מילים מרובעים בערך; נפח מי הימים מגיע ל-302 מיליון מיל מעוקבים בקירוב. בשביל העין הרגילה אין האוקיאנוס אלא מדבר-מים גרחב ושומם, המשמש לתנועת ספינות או כמקור לגשם. אך העין המעמיקה והמחקר בעיקר מוכיחים, כי הימים שופעי חיים הם וכי החי הגדול ביותר והצומח הרב ביותר, שניהם גדולי האוקיאנוס הם. עד היום טרם הוקם על פני היבשה משק כזה, שיהא מוכשר לספק מזון כה טוב וכה זול כמו משק הימים.

התוצרת הימית מרובת גוונים היא. כאן תמצא את הדגה למינה וכן גם מלח, צדף, פנינה ואלמוג שונים. כל אלה שמשו מטבע עובר לסוחר עוד בעולם הישן והקדמון, ואפילו אצל השבטים האינדיאניים באמריקה. התוצרת הימית היא היא שהיתה הגורם המניע להפלגות הנועזות ולתגליות ולקשרי המסחר והחליפין עם עמים שונים. והתוצאה מזה היתה שארצות כיון, צור, רומי וכד', אשר לחוף ימים ישכנו, היו המעבירים הראשונים והראשיים של הציביליזציה העולמית. גם ייסודו וגידולו של הצי הבריטי, בשחר התקופה המודרנית, ראשיתו בחופי הדיג של האיים הבריטיים.

בימי הבינים היה לדיג ערך רב יותר, באופן יחסי, מאשר לחקלאות. הדגה היתה משמשת לא למאכל בלבד. שמן הדגים, למשל, היה המקור היחידי להארה ולחמום; רק בתקופה המודרנית החלפנו אותו בפחם ובשמן אדמה ובעיקר — בחשמל. שמן הדגים משמש בימינו לתפקידים אחרים לגמרי.

אפשר להגיד בלא הגזמה, כי בתקופת ימי הבינים היתה הדגה ונמלי-הדיג סבה עיקרית לסכסוכים בינלאומיים. ממש כנפט (שמן האדמה) בימינו. במאה ה-17 לא פסקו הסכסוכים בין הולנד ובריטניה מסביב ל"דג המלוח" ובהתחלת המאה הנוכחית התנהל משא ומתן ארוך ומיגע בין ארצות הברית, יפן ואנגליה בקשר לדיג במימי ברינג (בצפונה של האוקיאנוס השקט).

ערך התעשיות הימיות הגיע, עוד לפני המלחמה האחרונה, ל- $\frac{1}{3}$ ביליון לא"י בערך, כולל לא רק את הדגה כי אם גם את כל תוצרת הלואי של אוצרות הים (החי והצומח). ואולי כדאי להזכיר כאן, כי מזונה של בריטניה, למשל, מכיל כ-3% מיבול הים וזה של נורבגיה — כ-10%. את המקום החשוב ביותר בנצול התעשייה הימית תופסת יאפאן, והדברים מובנים מאליהם. שטח המחיה שלה ביבשה אינו מספיק לכלכלת אוכלוסייתה.

תוצרת הים הגלמית מרובת-פנים היא עד לאין שיעור. החוקרים יודעים על מציאותם של כ-10.000 מינים של דגים ואילו לצרכי האדם משתמשים עד היום אך במספר מגבל

מהם, אם בגלל הקונסרבטיביות של הצרכן או משום שטרם נחקר כראוי באילו מהם יש להשתמש.

שנות בצורת ורזון מחישות את המחקר של התוצרת הימית. כך קרה בארצות הברית ובריטניה, בתקופת המלחמה העולמית הראשונה, ובזאת יוסבר המאמץ לחקר תוצרת הים שנתחדש בימינו להגברת נצולה, בשל המחסור הרב במזון יבשתי. היסוד למחקר זה היא העובדה, כי הדגה וחית-הים האחרת ניוונות בעיקר מהפלנקטון, מאלה בעלי החיים או הצמחים המיקרוסקופיים, השטים בעומק שונה בתוך הימים בכמויות עצומות והנוונים מתמיסות של חומר נטרואיני, מלחים מינרליים ודו-תחמוצת של פחמן.

לפי שעה מרוכז הדיג בחלק הצפוני של כדור הארץ, בין המעלות 40 ו-60 של הרוחב הגיאוגרפי הצפוני. הדיג בשטח הטרופי — אין ערכו רב. בדרום כדור הארץ אין הדיג ידוע כלל. הסבות לכך שונות. החשובה שבהן היא אולי זו, שהנהרות המספקים את הפלנקטון לתוך האוקיאנוס עוברים ארצות מיושבות ועשירות-מזון המתאימים לפלנקטון. הדגים ממשפחת הסרדינים הם המצויים ביותר; כ-150 מינים מהם חיים במים מתוקים ומלוחים כאחד.

ציד הדגים הוא אחת התעשיות הותיקות ביותר ואף על פי כן לא חלה התקדמות נכרת בשיטות הדיג. פרט לאי-אלה ארצות. עוד לפני דור אחד לא רצו רוב הדייגים להשתמש בסירת המוטור; דבר זה השתנה בשנים האחרונות. המכשירים היעילים ביותר — רשתות-גריפה או מכמרות-כיס — הם גם היקרים ביותר והם גם מחייבים ארגון מיוחד. זו המכמורת, למשל, הנקראת Trap-net ידועה זה משנים באמריקה כרשת יעילה ביותר, אך אנשי אירופה טרם סגלוה לעצמם.

שלושה הם הגורמים העיקריים להספקה נכונה של הדגה: הקביעות בדיג, חלוקה מסודרת וטריות הדג. השמירה על הטריות נעשית בדרכים שונות. הקרור הוא המתאים ביותר לשמורים, כי אין הוא משפיע על שנוי הטעם של הדג הטרי. יש שמניחים את הדג במקרר — וזוהי צורת השמירה הפשוטה ביותר — ויש שמקפאים אותו לפני כן. תעשית ההקפאה הגיעה לדרגת התפתחות גבוהה בחוץ-לארץ. אצלנו טרם נעשו נסויים בכיוון זה, כי אין כמעט צורך בכך, כל עוד ההיצע הוא קטן. זו היא גם הסבה שיתר הצורות לעבוד דגים טרם התפתחו אצלנו: חסרים אנו חומר גלמי במדה מספיקה. יש גם יסוד להנחה, כי לא כל דג הנאכל אצל הגויים מתאים לשוק שלנו, הדורש דג טרי אבל כשר. אגב: גם בתנאינו המיוחדים אפשר לנצל את הדג אשר לא יאכל לצרכי תעשייה (לזבל, עורות, מזון לעופות וכד').

קיימים כבר בארצנו אי-אלה בתי מלאכה העוסקים בכבישת דגים כשרים. תוצרתם מועטה, כי אין להם חומר גלמי מספיק. על כן גם נאלצים הם לקנות את הדג המלוח

תקון רשתות לאחר הדיג

(ד"ר י. יפה) הגיע לידי תוצאות חיוביות במחקרו בצמחי הים שלנו ביחס למציאת יוד. מן הראוי לעיין בבעיה זו מנקודת ראות האפשרויות לתעשייה.

ואשר למוצרים האחרים: בבריטניה ובסקוטלנד במיור חד, היו נוהגים לשרוף עשביינים ואת האפר היו מפזרים בשדות להשבתם. אגב: אפר זה ידוע בשם Potash ומכאן גם המונח פוטש המקובל אצלנו. מעשבי הים מכינים גם דבק. לפני שנים אחדות נסו להפיק מעשבי ימינו את החומר הנודע אגרא-אגרא. הוכח, כי גם כאן אפשר לטפל בצמחי הים Floridae, המספקים חומר בשביל האגרא-אגרא, שהנהו מין קריש (מחוסר צבע או צבעוני) המשמש אמצעי יעיל להקרת רשת רוטב ומרקים שונים ולתעשית הגלידה, הסוכריות וכדומה. הוא מופיע בשוק בצורת לוח, הדומה במראהו ללוחות דבק-הנגרים וכמוהו מתנפח ונמס במים, אפילו בטמפרטורה ביתית.

ערך לא-ישוער יש לעשבי ים ממינים אחדים לתזונת האדם. זהו מזון זול מאד ועשיר בחמרים תזונתיים: פחמי-מונים, שמנים, מיני פקטון וגם חלבונים ומלחים. את עשב הים הנקרא אוזב אירי — Chondrus Crispus אוכלים בבריטניה ובארצות הברית. אך בעיקר משמשים עשבי הים מזון בארצות המזרח (הודו, סין, יפאן וכו'). העשבים הללו דומים בצורתם לחסה ואפשר להכין מהם סלטים וקציצות.

את המזון הימי הצמחוני (לא את החי) מפיקים באמצעים זולים ובעבודה קלה, מכאן גם ערכו כמזון להמונים. והלא גם קרקע הים, שבה גדלים העשבים, אינה עולה בדמי חכירה. הקהל היהודי אינו רגיל במזון צמחוני בכלל ובעשביינים בפרט. מן הראוי, שכל אלה המתעניינים בשאלות התזונה להמונים בארצנו יתנו את לבם לכך. כאן אפשרויות חדשות לספוק צרכי מזון לרבבות.

ולבסוף עוד געיר, כי עשבי הים המנוקים והמיובשים יכולים לשמש תחליף לנוצות, לכרים ולמזרונים, וכן גם לעשב היבשתי היקר.

המובא מחו"ל. הם מעבדים אותו לאחר שהרחיקו ממנו את המלח ע"י השריה ממושכת במים. מובן מאליו, כי דבר זה מעלה את מחיר השמורים בשוק והתושב משלם לא רק בעד העבודה המקומית אלא גם בעד מליחת הדג המלוח בחו"ל וגם בעד העברתו לחופנו.

עוד בימי המלחמה העולמית הראשונה החלו לעבד בארצות הברית עורות-דגים אחדים, בשיטות הדומות לעיבוד של עורות-בהמות. תחילה מחזיקים את העור הטרי בתערובת של חומצת-סיד וסודה גפריתנית, המאפשרת לעור להשתחרר מהשכבה העליונה (האפידרם), ואחר כך מכשירים את החומר הגלמי לעור, בעזרת התמיסה quebroco או כל תמיסה אחרת. תעשייה זו התפתחה במשך הזמן והאמריקאים החלו לקנות את עורות הדגים בצורתם הגלמית גם מארצות חוץ. חומר גלמי זה נשלח לאמריקה במצב של מליחה. כותב הטורים האלה קבל בשעתו הזמנה לטפל בהספקת עור הכריש הממולח מהארץ, בעבור אחד התעשיינים ממידינת ואשינגטון. קיימת, לדעתי, אפשרות לתעשייה זו בארצנו; אפילו הדייגים הערבים יודעים כיצד לצוד את הדגים האלה, ובהזדמנות זו אזכיר פרט מעניין אחד לניצולו של הכריש. לפני שנים רבות השתתפתי במשלחת הפרופ. שמידט באוקינוס השקט, בחקר ערכו של שמן הכבד של הכריש לשימוש בו במקום "שמן דגים" הפרמקולוגי המכיל את הויטמין A, לרפוי מחלות מסוימות. אם יעסקו בארצנו במליחת עורות דגים כנ"ל, לשם משלוח לחו"ל, כדאי יהיה לדאוג לכך שיוזקק שמן הכבד תחלה למען מטרות פרמקולוגיות.

עלינו להזכיר עוד את תעשית הספוג, שהערבים עסקו בה, בחוף ארצנו הצפונית, עוד לפני כמה עשרות בשנים ואת האפשרויות לשליית פנינים ואלמוגים ולעיבודם. יש להרהיב על כך את הדיבור, אך לא במסגרת מאמר זה.

במשך דורות היו מי הגשמים מלחכים את היבשה וממיסים מינרלים שונים, שהיו נגרפים דרך הנהרות אל הימים; עתה מכילים הימים לפי המשוער 5.10^{13} מטרים קוביים בערך של מלחים מינרליים שונים. הים היהו המקור הפוטנציאלי העיקרי של מלח הבשול (NaCl), של הפוטש, המגנזיום, הקלציום, היוד, הברום וכו'; אפילו זהב נמצא בהם, אך טרם למדו להפיקו בשיטה יעילה וזולה. מינרלים שונים נספגים בצמחי הים, אם באלה הקשורים בשרשיהם לקרקע הים כצמחי היבשה ואם באלה השטים על פני המים ובגובה שונה, לצמחי הים, שמספרם גדול ביותר, יש ערך כלכלי רב ומספר המיצרכים המופקים מהם מגיע אפילו למאות. אצלנו נחקרו צמחים אלה אך במעט, ע"י המעבדות הביאולוגיות הבלתי תלויות.

את היוד מפיקים כידוע מעשבי ים. היוד משמש תרורפה למחלות בלוט-המגן. עוד בימי קדם היו החולים במחלת הבלוט לועסים את עשבי הים, שמהם אנו מפיקים עתה את היוד. ידוע לנו, כי המכון הכימי של אגודת המהנדסים בארץ

מ. פומרוק / באקדמיה שבני-לונדון

בקרתי באקדמיה החופית שבני-לונדון. עיר זו נמצאת במדינת קונטיקוט, לחופי התמוזה. נירלונדון היתה ספורסמת במלחמה האחרונה כתחנה לצוללות. מגמלה היו הצוללות יוצאות לפעולות צבאיות והנהר תמזה שמש להן מקום אמונים.

את דרכי לנירלונדון עשיתי בחברת הרב הצבאי, המשמש קצין קשר בצ"י, הקומנדר יושה גולדברג. כן גלוה אלינו הכומר המילטון, המשמש בדרגת קפיטן בצ"י. המכונית של הימיה הסיעה אותנו במישור רחבי-ידיים. ארבע שעות נמשכה הדרך, שהיתה חד-גונית למדי. עברנו על פני כפרים רבים, שבניניהם עץ וכולם — כאילו לפי מתכונת אחת הוקמו. המכונית התקדמה, במהירות וללא מעצורים, בכביש הרחב.

האקדמיה בנויה על פני שטח נרחב. לומדים בה 340 תלמיד. משך הלמודים — 4 שנים. כל תלמיד מגויס לצי והוא מקבל משכורת של 78 דולר לחודש. עם סיום חוק הלמודים חייב הוא להשאר בשירות למשך 3 שנים, במשכורת גבוהה יותר. ראשי הוא להשאר בשירות הימי לכל ימי חייו. אקדמיה זו מיועדת במיוחד להדרכת קצינים — לאימון בהברחת גבולות בימי מלחמה, בבקורת על אניות, בשמירה על אורות, על חוקי נמלים ועל בנין אניות.

42 מתכנים עובדים במוסד. חדרי הלימוד וכל המעבדות מסודרים בטוב טעם ומצטיינים הם בנקיון מופתי. גם פנימיה לתלמידים נמצאת ליד האקדמיה; לכל שני תלמידים — חדר מרוהט. הספרייה שבמוסד מפוארת. לפי דברי הפרופסור לכלכלה מר לורנס, שלוה אותנו במחלקות השונות, הרי זו הספרייה הימית הטובה ביותר בארצות הברית. באקדמיה נמצא גם אולם מיוחד לנשפים ולהצגות, אצטדיון מיוחד למשחקים, אולם מיוחד להתעמלות, בריכת-שחיה ואולם לטפול רפואי. בחצר המוסד — חממה מיוחדת לגדול צמחים שונים, וביניהם קטוסים וצמחים סובטרופיים. הצמחים ההדורים והפרחים מיועדים לנשי הקצינים, לפרופסורים ולקשוט חדרי האוכל.

הקפטן ל. ב. אויסון, שהוא המנהל בפועל של האקדמיה, ספר לי על המוסד ואף התעניין בשאלות הארץ. כמוהו גם האדמירל ווילפריד ניביל דרבי, שהוא ראש המוסד, ששאל על ההתחלות שלנו בימאות. בשעת השיחה עם האדמירל נוכחו גם הרב הצבאי והכומר והדברים נסבו על עניני היהודים באמריקה, על האנטישמיות ועל ארץ-ישראל. היה ענין רב לשמוע את חנת דעתו של האדמירל על הענינים האלה ואת הסברותיו המצוינות של רבי גולדברג. השיחה היתה מענינת מאד, אך נוכחתי שוב לדעת מה מעטה ידיעתם גם של בני הארץ הזאת על ארץ-ישראל, על הדור החדש שקם לנו בארץ ועל הימאים העברים. אחת משאלותיו של האדמירל היתה: האם סבורים אתם, שיהיו לכם בארץ-ישראל ימאים שירצו לעבוד בעבודות השתורות, כגון הסקת כבשנים ועוד? ספרתי לו על הימאים שלנו, על בית-ספרנו הימי בחיפה ועל מגמתנו לשוב לים ולהיות יורדיים. בסיום השיחה הביע את נכונותו לעזור לנו בפעולתנו.

ומן הקוריוזים שבבקורי זה: בכנסיה שבאקדמיה מצאתי מקום לתפילה בשביל יהודים. דבר זה עשה עלי בתחילה רושם מזור, אבל אחרי השיחה עם רבי גולדברג הוברד לי, שיש לכך חשיבות מבחינה צבורית וחנוכית. היו פעם באקדמיה הזאת עשרים יהודים. חמשה-עשר מהם עזבו את המוסד במשך הזמן.

בשעת ארוחת הצהרים, בבית האוכל המיוחד לפרופסורים ולקצינים, ספרתי למסובים על פעולתנו הכללית בארץ ובכלל זה — על מפעלינו בים. מתגובתם של המסובים הבנתי כי אין לנו — לדעתם — להתביש בפעולתנו החינוכית-הימית. היו, אגב,

שבקשו לשמוע מפי על הפיניקים ועל הנמלים ההיסטוריים הקדומים. הם היו מאוכזבים מאד בשמעם, כי צידון שייכת לסוריה וכי לנמלים הקדומים, צידון וקיסריה, אין כיום ערך כלכלי כלל.

ג. תלם / שלושה שישבו

פגישה זו, שנודמנו לה היום במלון הקטן „הוטל 14" אשר בני-יורק, העלתה בזכרוני מסיבה דומה לה, מלפני כעשר שנים, במלון „מונט נאלסון" אשר בקיפטאן. מעטים היינו אז, יוצאי ליטא בעיקר, שנודדנו לפגישה עם הד"ר מ. סולוביטשיק (המיניסטר לעניני היהודים בליטא בימים משכבר) לשמוע דברים מפני על חזון גאולת הים העברי.

בפגישתנו היום, כאן בני-יורק, היינו רק שלושה: מר מ. פומרוק, שבא לכאן במיוחד מארץ-ישראל להקמת סניף לחבל הימי לישראל בארצות הברית, אדמירל יהודי אמריקאי ואנוכי — שנתגלגלתי לכאן מאפריקה הדרומית במסיבות מיוחדות.

התרגשתי לא מעט לקראת פגישה זו עם ימאי יהודי בדרגת אדמירל. היה ברצוננו לקרבו לפעולתנו, לפעולתו של החבל הימי לישראל. רצייתי במאד לדעת כיצד יתיחס הוא למפעלנו הימי. הן מן הנמנע הוא שלא ישווה לנגד עיניו את רכושנו ואת עמידתנו הדלה עם „נכסיו הוא". נדמה לי, כי מקצת מהת-רגשות זו דבקה גם במר פומרוק. לא תמיד עולה בדינו לרכוש את אהדתם ועזרתם של אהים בגולה, ובמיוחד של אלה שעלו לגדולה, למפעל צעיר וחדש. הנצליח הפעם?

בשעה הקבועה הופיע לפנינו. בעל קומה למטה מבינונית, גוף איתן, פנים גלויים ועינים טובות. יליד ארצות הברית, בן להורים יוצאי בסרביה. מוכן הוא לשמוע את אשר בפינו. ישבנו לארוחת צהרים ואגב סעודה התגלגלה השיחה בינינו. שאלות קצרות וקולעות אחדות ונדמה לך, כי תפס כבר את הענין כולו. עד מהרה למד לדעת מהו רכושנו הימי, ואם אין אני טועה — הבין גם מה הם אוצרותינו בחזון. מוכן, הוא לסייע בדינו. הסכים להתקשר עם כמה מקציני הים היהודים האחרים. — „אמנם לא רבים הם — אמר — בני הדרגות שלי ולא משום שלא היו ראויים לכך". הנה, למשל, קצין פלוגה אלמוני, שהצטין בפעולה הימית, וזכותו קופחה אך ורק בגלל היותו... אכן, סדנא דארעא חד הוא.

הדברים נסבו גם על עניני בית הספר הימי — על הצורך, להשיג מורים ומדריכים בשבילנו ועל הדאגה לבעלי מקצוע לענפי העבודה השונים בימאות. איש שיחתנו התענין לדעת אם לומדים אנגלית בבתי הספר בארץ-ישראל וציין — כי חשוב מאד שבבית הספר הימי יקפידו בלימוד האנגלית. בצורה מעשית ביותר שאל לפרטים על „קדמה", והתענין במאד בתכניותיה של „צים". מן הראוי הוא, לפי דבריו, להתקשר עם חברות אניות אמריקאיות, במאמצינו להקמת הצי העברי. ובין השאלות שהציג לפנינו היתה גם אחת ממין זה: האם לא עמדה אנגליה על כך, מה חשובה בשבילה מדינה עברית חזקה בארץ-ישראל? בתשובה לשאלה זו ניתנה לנו האפשרות לגולל יריעה רחבה על המצב בארץ, על המסיבות והקשיים שנתקלנו בהם כל השנים ועל קשיחות הלב ביחס להתנדבותנו ביבשה ובים. לסיום השיחה אמר: לא פרסמתם את ההישגים בארץ במידה מספיקה.

כשלוש שעות ארכה שיחתנו. לא היתה כל מחיצה בין שלשת היהודים, מחלקי התבל השונים, שישבו יחד לדון בבעית גאולת הים הארצי-ישראלי. אם נצליח להקים גם כאן בארצות הברית תנועה דומה לזו שבדרום אפריקה, אך בממדים החולמים את הארץ הנרחבת הזאת, נוכל ללא ספק להגשים רבות מתקוותינו.

סטפאן קריין / הסירה הפתוחה

סיפור קורותיהם של ארבעה מהאניה „קומודור“ שטבעה

איש מהם לא ידע איזה צבע לרקיע. עיניהם הביטו נכחן, צמודות אל הגלים שזרמו בכוון אליהם. צבע הגלים היה כצבע הציפחה, מלבד הכרובולות, שהיו מקצף לבן. ארבעתם ידעו יפה את צבעי הים. האופק הצטמצם והתרחב חליפות, שקע ועלה, וכל הזמן היתה פסגתו נפגמת בגלים שבלטו כסלעים חדים.

הגלים היו זקופים וגבוהים. וצורתם פראית ביותר. הטבח רבץ בתחתית הסירה ונעץ את מבטו בסנטימטרים האחדים של דופן הסירה שהפרידו בינו ובין האוקינוס. שרווליו היו מקופלים על זרועותיו השמנות, ושני קצוות הזייתו הפתוחה התנועעו בהתכופפו לדלות את המים מהסירה.

השמן שכיוון את הסירה באחד משני המשוטים, התרומם לפעמים בפתאומיות ממושבו, כדי להנצל מהמים שזרמו פנימה מעל הירכתים. המשוט היה קטן ודק ולעתים תכופות הישב להשבר.

העתונאי, שחתר במשוט השני, הסתכל בגלים ותמה — מהיכן הגיע הוא לכאן.

הקברניט הפצוע, ששכב בחרטום הסירה, היה שקוע באותו דכדוך נפש ואדישות שתוקפים, אם כי רק זמנית, אפילו את האמיץ והסבלן ביותר, כאשר עסקו מתמוטטים. נפשו של קברניט־אניה מושרשת עמוק בקרשי אניתו, מבלי להתחשב אם היתה בפקודו יום או עשר שנים. ועל קבר־ניט זה השאיר רושם עמוק המחזה שראה באפלולית השחר, של שבעה פרצופים המופנים אליו ושל אותו חלק התורן הראשי עם הכדור הלבן על ראשו, שהתנועע הנה והנה על פני הגלים, והלך והנמיך ולבסוף שקע. לאחר מכן היה איזה צליל מזור בקולו, אף כי שקט למדי, צליל עמוק באבלו, שהוא הרבה יותר מנאום או דמעות.

„החזק אותה קצת יותר דרומה בילי“ — אמר.

„קצת יותר דרומה, אדוני“ — חזר ואמר השמן מהירכתיים.

ישיבה בסירה זו לא היתה שונה בהרבה מישיבה על גבי סוס משתולל. הסירה דהרה והזדקפה וירדה, כמו חיה על רגליה הקדמיות. עם כל גל שהגיע, התרוממה נגדו, ונראתה כסוס המנסה לקפוץ מעל לגדר גבוהה עד להבהיל. הקצף, הנשא במהירות במרומי הגלים, חייב קפיצה נוספת, ולא קפיצה סתם אלא מהאוויר דוקא. ולאחר שהסירה דחפה בשאט־נפש את כרובולת הגל, היתה מחליקה במהירות ומתיזה מים, כשהיא מתנוודדת ומתנועעת לקראת הסכנה שתבוא.

וראה זו צרה: לאחר שהתגברה הסירה בהצלחה על גל אחד, היתה מגלה מאחוריו גל שני, שהיה אף הוא מסתער

משירי הים לילדים

* *

גלים קלים אָנו,

מפְרֵחִים בָּאנו.

שָׁמַשׁ בְּפָנֵינוּ

שָׁמַיִם בְּחִיקָנוּ.

תָּמִיד אֶף נָנוּעַ,

נָנוּעַ נָנוּעַ —

אֶל הַחוּף נָגִיעַ —

שְׁלֹחַ 19 נְבִיאָה.

גְּלֵי סַעַר אָנו,

מְנַבְּכֵי יָם בָּאנו.

קָצָף עַל פָּנֵינוּ

סֶעֱרָה בְּחִיקָנוּ.

תָּמִיד אֶף נִרְעָשָׂה

נִרְעָשָׂה וְנִנְעָשָׂה —

סְלֵעֵי חוּף נְשַׁבְּרָה

אָחֹר בְּחִזּוּרָה.

יהושע מרגולין (ז"ל)

(מתוך כתב יד)

עליה להטביעה. היה חן איום בתנועת הגלים, שהליכתם בשקט, מלבד זה הריטון החרישי של הכרובולות.

באור החור נראו פני האנשים אפורים. עיניהם הבריקו מוזרות בהשקיפן בקביעות אל אחוריהם. בעיני איש המת־בונן במחזה הזה מעל מרפסת־בית, היה כל זה נראה ודאי כתמונה מעולם אחר.

השמש התרוממה לאטה ברקיע. הם ידעו שהאיר היום, מכיוון שצבע המים השתנה מצבע הציפחה לירק־הברקת, עקוד בפסי אור צהובים. והקצף היה כמו שלג נוצץ. תהליך עלית היום לא היה ידוע להם. הם רק הרגישו בתהליך זה על ידי השפעתו על צבע הגלים שהתגלגלו לעומתם.

הטבח והעתונאי שוחחו ביניהם במשפטים מקוטעים. הטבח אמר: „קצת צפונה ממגדלור, מפרץ היתוש׳ ישנו בית מחסה. מיד לאחר שיראו אותנו, יצאו בסירתם ויביאונו לחוף.“

„מיד לאחר שמישהו יראה אותנו?“ — שאל העתונאי.

„כן, לאחר שיראו אותנו המלחים“ — אמר הטבח.

„בבית־מחסה אין מלחים“ — אמר העתונאי. „במקו־

מות אלה מחסינים בגדים ואוכל בשביל אנשים שאנייתם נטרפה בים. אין בהם מלחים.“

”יש בהם“.

”לא, אין בהם“.

”על כל פנים, אנו עוד לא הגענו לשם“ — אמר השמן מירכתי הסירה.

”מילא“ — אמר הטבח. ”ואולי המקום, שאני חושב על אודותיו, בקרבת המגדלור, מפרץ היתוש, אינו בית-מחסה כלל? אולי זוהי תחנת-הצלה?“

”עדיין לא הגענו לשם“ — חזר ואמר השמן.

2.

כשהסירה נזרקה בראשי הגלים, זרם הרוח דרך שערות ראשיהם המגולים של האנשים. וכשירכתי הסירה שקעו, הצליפו המים עליהם. כרבולתו של כל אחד מהגלים היתה כגבעה, אשר מפסגתה ראו האנשים, לרגע קט, מרחב סוער ורחב-ידיים, מבריק ומפורץ מהרוח. היה זה אולי נהדר, היה אולי מפואר, משחק זה של הים החפשי, הפראי, עם אורות ברקת לבנים וענבר.

”מזלנו הוא, שהרוח היא לצד החוף“ — אמר הטבח.

”נכון מאד“ — אמר העתונאי.

השמן הטרוד בעבודתו הניע בראשו לאות הסכמה. הקברניט, שישב בחרטום, הצטחק, בצורה שהביעה בדיחות הדעת, שאט-נפש וטרגדיה כאחד, ואמר:

”האם חושבים אתם, בחורים, שהסיכויים שלנו טובים הם?“

לשמע דברים אלה נשתתקו שלשתם. להביע ברגע זה איזו שהיא אופטימיות מיוחדת, נראה בעיניהם ילדותי וטפשי.

”אה, כן“ — אמר הקברניט בהרגיעו את ילדיו. ”אנו עוד נגיע לחוף ובסדר“.

אבל היה משהו בקולו שהמריץ אותם לחשוב, ולכן ענה השמן:

”כן! אם הרוח הזאת תימשך!“

הטבח דלה את המים.

”ואם השד לא יתפוש אותנו במשבר-החוף“.

שחפי קאנטון עפו בקרבתם ובריוח-מקום מהם. לעתים התישבו על המים ליד מרקועים של עשביים שהת-נועעו על הגלים, כמרבדים התלויים על חבל ומתנועעים בסערה. הצפרים ישבו קבוצות קבוצות בנוחיות רבה. חלק מאנשי הסירה התקנאו בהם. לפעמים התקרבו השחפים אל האנשים ונעצו בהם מבט, בעיניהם השחורות הדומות לטב-עות חרוזים. במקרים אלה הם נראו מיסתוריים וזועפים והאנשים שרקו עליהם בכעס, וגרשו אותם. אחד השחפים התקרב לסירה. כפי הנראה החליט לחנות על ראש הקבר-ניט. הצפור עפה בקו מקביל לסירה ולא הסתובבה במעגל, אלא קפצה באויר קפיצות לצדדים כמו תרנגולת. מבטי עיניה השחורות היו נעוצים בערגה בראש הקברניט.

”ברייה מכווערת“ — אמר השמן לצפור. — ”נראית את כאילו קרצו אותך באולר“.

הטבח והעתונאי קללו את הברייה קללות נמרצות. הקברניט חשב לגרשו בקצה החבל שבידו, אבל לא העז לעשות זאת, כי כל תנועה יתירה עלולה היתה להפוך את הסירה הטעונה. ולכן דחה הקברניט את השחף בנחת ובוהי-רות בכף ידו הפתוחה. לאחר שהשחף התיאש ממילוי רצונו, נשם הקברניט לרווחה.

כל אותו הזמן המשיכו השמן והעתונאי לחתור ולחתור. הם ישבו יחדיו על המושב האחד, וכל אחד מהם חתר במשוטו. אחר כך לקח השמן לידיו את שני המשוטים; אחר-כך ריו עשה זאת העתונאי ולאחר מכן — השמן; ושוב — הע-תונאי. הם חתרו וחתרו. החלק „המדגג“ של העסק היה כשהגיע תורו של האדם הנח בירכתים לתפוס את המקום שלייד המשוטים.

זה שבירכתים החליק או תחלה בידו לאורך מושב המשוטן והתקדם בזהירות, כאילו היה עשוי חרסינה. החותר החליק בידו לאורך מושב המשוטן השני בזהירות יוצאת מהכלל. וכששניהם עברו באלכסון והתישבו אחד ליד השני, בחנה כל החברה בשבע עינים את הגל המתקרב, והקברניט צעק: „הזהירו עתה! לאט, לאט לכם!“

המרבדים החומים של עשבי-הים, שהופיעו מפעם מפעם, נראו כאיים, כפיסות אדמה. נראה היה כאילו הם קבועים במקומם. הם בישרו לאנשים בסירה, כי מתקדמים הם לאט לאט לעבר היבשה.

הקברניט שעמד בחרטום, כשהסירה התרוממה על גל גבוה, אמר, כי רואה הוא את המגדלור שלייד, מפרץ היתוש. מיד אחר כך העיר הטבח שאף הוא ראה אותו. העתונאי היה אותו זמן ליד המשוטים, וגם הוא רצה להתבונן במגדלור, אבל גבו היה מופנה לצד החוף הרחוק והשמירה על הגלים היתה חשובה מזה. במשך זמן מה לא ניתנה לו ההזדמנות להפנות את ראשו. לבסוף, כשהגיע גל שקט יותר מהאחרים, זרק מבט מהיר לאורך האופק המערבי.

”הראית אותו?“ — אמר הקברניט.

”לא“ — אמר העתונאי בשקט. ”לא ראיתי דבר“.

”הבט שנית“ — אמר הקברניט. הוא הצביע. ”זה בדיוק בכיוון ההוא“.

כשעלו לפסגת גל אחר עשה העתונאי כפי שאמרו לו והפעם הבחינו עיניו במשהו קטן וקבוע בקצה האופק המת-נועע. כחודה של סיכה ממש. רק העין המשתוקקת לראות, יכלה למצוא מגדלור קטן כל כך.

”החושב אתה שנגיע לשם, קברניט?“

”אם הרוח הזאת תימשך, והסירה לא תתמלא מים, לא נוכל שלא להגיע לשם“ — אמר הקברניט.

הסירה הקטנה, המורמת על כל גל גבוה, ומוצפת ברש-עות בכרבולת הקצף, התקדמה, אך יושבי הסירה הרגישו זאת רק מעט. הסירה דמתה לחפץ קטנטן, הנתון לרחמייהם של „חמשה אוקינוסים“. מים רבים היו מתפרצים מפעם לפעם לתוכה.

„דלה את המים, טבח“ — אמר הקברניט בשקט.
„טוב, קברניט“ — אמר הטבח העליון.

3.

קשה במקצת יהיה לתאר את האחוזה הסמויה שנקמה בין האנשים שהיו על הים. איש לא דבר על כך. איש לא הזכיר זאת. אך אחווה היתה שרויה בסירה, וכל אחד מהאנשים הרגיש בה. הקברניט והשמן והטבח והעתונאי היו ידידים, הקשורים ביניהם בקשר אמיץ יותר מכרגיל. הקברניט הפצוע, ששכב נשען על כד המים שבחרטום, היה מדבר בקול נמוך ואטי. מעולם לא עמד לפקודתו חבר מלחים דרוך ומוכן יותר למלא אחר הוראותיו משלושת האנשים השונים הללו שבסירה, ולא היתה זאת אך מסירות למפקד הסירה, זו היתה גם חברות. אפילו העתונאי, למשל, שרגיל היה ללגלג על אנשים, ידע שזה נסיונו הגדול ביותר בחייו. אך איש לא דבר על כך. איש לא הזכיר זאת.

„לו היה לנו מפרש“ — העיר הקברניט. — „יכול אני לנסות לתלות את מעילי העליון בקצה המשוט ולאפשר לשניכם, בחורים, לנוח קצת.“

הטבח והעתונאי החזיקו בתורן ופרשו את המעיל לכל רחבו. השמן כיוון והסירה הקטנה התקדמה יפה עם ציודה החדש. לעתים מוכרח היה השמן לחתור במהירות, כדי למנוע בעד הגלים מלהיכנס לסירה, אך בדרך כלל הצליח השיט עם ה„מפרש“.

כל אותו הזמן גדל והלך המגדלור, לאט לאט. כמעט שקיבל כבר צבע והופיע על הרקיע כצל קטן ואפור. אי אפשר היה למנוע בעד האיש שליך המשוט מלהסתובב לעתים קרובות יותר כדי להציץ לרגע קט אל הצל הקטן והאפור הלו.

לבסוף, יכלו האנשים שבסירה המתנדנדת לראות את היבשה מראשו של כל גל. וכשם שהמגדלור נראה כצל זקוף ברקיע, נראתה היבשה כצל ארוך ודק על הים.

„משער אנכי, כי נמצאים אנו בערך מול סמירנה החדשה“ — אמר הטבח, שנסע לעתים קרובות ב„סקוגרים“ לאורך החוף הזה. — „הקברניט! סבור אנכי שתחנת ההצלה היא נעזבה לפני שנה בערך.“

„האמנם כן?“ — אמר הקברניט.

הרוח רפתה. לא היה עוד צורך בכך, שהטבח והעתונאי יעבדו בפרך, כדי להחזיק את המשוט ברמה. אבל הגלים המשיכו בהסתערותם המהירה על הסירה, והסירה הקטנה, שלא היתה בתנועה, התלכטה מעליהם כפצועה. השמן או העתונאי שוב לקחו לידיהם את המשוטים. מהארבעה שהיו בסירה, איש לא ישן כמעט במשך שני הימים ושני הלילות שקדמו לירידתם הימה בסירה, ובתוך ההתרגשות וההתרוצצות על סיפון האניה הטובעת, שכחו אף לאכול כראוי.

מסיבות אלה, ומכמה אחרות, לא היה לשמן או לעתונאי חשק רב להמשיך ולחתור „איך זה, יכולים אנשים לחשוב שחתירה זהו תענוג“ — תמה העתונאי. „הו, אין היא, תענוג

בחוצאת החבל הימי לישראל.

הופיע

„עקבה“ מאת י. ברטלבסקי, 96 ע"מ. מהדורה שניה עם השלמות ותקונים, בצירוף מפה של מפרץ אילת. החוברת מקיפה את פרשת עקבה-אילת על כל הבעיות ההיסטוריות, האקלימיות, הגיאוגרפיות והפוליטיות של המפרץ. בפתיחה למהדורה השניה נאמר:

„אל מפרץ אילת נשאנו את עינינו שנים רבות. עתה מתחדשות התקוות שתלינו בו ביתר שאת. לבנו מנבא לנו, כי עתיד מדיני וכלכלי נכבד צפוי לו, ועלינו לכבוש בו מקום של כבוד בהקדם.“

תחת מכבש הדפוס:

ספר הים מאת פרופ' נ. סלושץ, פרי מחקר של עשרות בשנים על תולדותיה של הספנות בים התיכון. הספר מכיל כ-350 ע' והוא מלווה מפות, שרטוטים ותמונות רבות.

כלל! זהו עונש שטני ואכזרי. זועה לשרירים ופשע כלפי הגב.“

„בחורים, עכשיו אל תתאמצו ביותר“ — אמר הקברניט. „אל תבזבזו את כוחותיכם. אם נצטרך לעבור דרך משברי החוף תהיו זקוקים לכחות אלה, ודאי נצטרך לשחות. עבדו לאטכם.“

לאט לאט התרוממה האדמה מתוך הים. מקו שחור אחד הפכה היא לקוים שחורים ולבנים מרובים, עצים וחול. לבסוף אמר הקברניט, כי יכול הוא להבחין בבית שעל החוף. „זהו בודאי בית-המחסה“ — אמר הטבח — „עוד מעט קט, יראו אותנו ויבואו לקחתנו.“

המגדלור שבמרחק התנשא גבוה. „השומר יוכל כבר להבחין בנו אם רק יביט במשקפת“ — אמר הקברניט. „הוא יודיע על כך לאנשי ההצלה.“ „כנראה שאף אחת מיתר הסירות לא הגיעה לחוף, להודיע על שבר האניה“ — אמר השמן בקול נמוך. „אחרת היתה סירת-ההצלה מחפשת כבר אותנו.“

לאט לאט וברוב הדר הזדקרה האדמה מתוך הים. ושוב התחילה הרוח לנשוב. הוא שינה את כיוונו מצפון-מזרח לדרום-מזרח. לבסוף הגיע לאזני האנשים בסירה רעש מסוג חדש. היה זה הרעם העמום של משברי החוף. „עכשיו לא נוכל בשום אופן להגיע למגדלור“ — אמר

הקברניט. „הסב את חרטומה קצת יותר צפונה, בילי.“ „קצת יותר צפונה, אדוני“ — אמר השמן.

ניהול הסירה דרש עדיין את כל תשומת הלב, אבל שמחה שקטה פעפעה בלב. אולי בעוד שעה יהיו כבר על החוף.

העתונאי מישש במקרה בכיס העליון של מעילו ומצא בו שמונה סיגרים. ארבעה מהם היו רטובים מהמים, וארבעה היו במצב מצוין. לאחר חיפוש, גילה מישוה שלושה גפרורים יבשים וארבעת מחוסרי-הג הציתו לעצמם סיגרה ובעיניהם הזדרח בטחון ההצלה המהירה. כולם לגמו מהמים.

(סוף יבוא)

מאנגלית: ח. אהרוני

שוקעת הקרקע לפתע פתאום, והמים מעמיקים והולכים עד כדי 2190 מ' בימ-סוף, ועד כדי 1247 מ' במפרץ-אילת; ברם, ככל שנרחיק ממבוא המפרץ אל צפונו, כן יעלו פני קרקעו, ועמקם של המים יפחת.

מפרץ-אילת בנוי בנין מארך וסימטרי, והתהוותו הגיי-אולוגית מסתברת כשקיעת קרום האדמה לאורך שני בקי-עים בהרים. ואכן, "תעלת"-המפרץ אינה אלא המשכו של השקע הסורי-האפריקאי הגדול, המתחיל בהרי התאורוס שבאסיה הקטנה, נמשך לארכה של סוריה בדמות בקעת-הלבנון ובוקע את ארץ-ישראל בדמות עמק-הירדן והערבה עד ים-סוף. השקע הסורי-האפריקאי נמשך גם מעבר ל"תעלת-מפרץ-אילת", חודר אל תוך יבשת אפריקה ומגיע בה עד הים הכחול.

כאחד מחלקי השקע הסורי-אפריקאי הגדול, נתון מפרץ-אילת בין שני רכסי-הרים גבוהים: בין הרי סיני מזה והרי מדין, שעל שפת חצי-האי ערב, מזה, והוא רובץ כבתוך תהום עמוקה. מצבו הגיאוגרפי הזה מוליד חזיונות ותנאים אקלימיים ומטאורולוגיים, הידרוגרפיים וישוביים, כדוגמת החזיונות והתנאים האפייניים לערבה ולסביבת ים-המלח שמצפון לו: חום כמעט טרופי בקיץ, כמות גשמים קרובה לאפס בחורף, ונאות-מדבר וערבה מסביב למעינות ולמי-תהום עליונים.

דגים, קונכיות וקורלים

כלשוניים מארכת, עמוקה, סגורה ומפלגת במחבואי קורלים, מושך אליו מפרץ-אילת את דגי-ים-סוף משיכה מרובה ביותר: על כן משופע המפרץ בדגתו לא רק מחופיה המערביים של ארצנו, החסרים מפרצים גדולים ועמוקים, אלא גם מימ-סוף עצמו. סוגי הדגים הרחשים בדרומו של המפרץ ובצפונו רבים רבוי בלתי שכיח והרכבם שונה מהרכב הדגים בימ-התיכון, כי בעיקרם ישתייכו דגי ים-סוף על התצורות הטרופיות. לא לחנם יחשב מפרץ-אילת כאחד מתחומי הדיג העשירים ביותר בעולם.

המפרץ לא נחקר עדין הקירה מקיפה ויסודית, ועל-כל-פנים טרם העלו החוקרים לפנינו את עולם הדגה שבו על כל גלוייו; ברם, מן הציונים הלקוניים, המצטרפים כאן מתוך הדוה"ה השנתיים של ממשלת המנדט, וביחוד מספ-ריהם של הורנל והמייג'ר ג'רוויס, מושל חצי-האי סיני לשעבר, למדים אנו בכל-זאת לדעת כמה מסוגי דגי-המאכל העיקריים בחיקים זה, ודי בהם, בסוגי דגים אלה בלבד, כדי להעיד על שפע הברכה האצורה בו.

רוב דגי-המאכל, המפורשים במקורות הנ"ל, הם דוקא מן הדגים המצויים גם בימ-התיכון ובחופי ארצנו המער-ביים; ועלינו לחכות למחקר מיוחד, או לפרסום החומר, שנצטבר במחלקת-הדיג במצרים, העוסקת בחקירת המפרץ, כדי לעמוד על עולם החי המיוחד והמגוון בלשוניים זה. מן

עם הכללת הנגב עד מפרץ-אילת בתחומי המדינה היהודית נוכחנו לדעת מה מרחיקה-ראות היתה הסתערותנו הנועזה על שממות הארץ בקצה הדרום הרחוק, כי רק בכח הסתערות זו קנינו את הזכות המוסרית-המדינית על המוצא אל ים-סוף.

בלעדי המוצא אל ים-סוף היה הנגב היהודי נכלא בין מצרי-מדבר נרחבים והמדינה היהודית היתה מנותקת מארצות אפריקה והאוקינוס ההודי מבחינה מסחרית ותח-בוהתית; ולהיפך, בלעדי הנגב היהודי לא היה למוצא אל ים-סוף, אשר מרחבי מדבר מפרידים בינו ובין מרכזי הישוב העברי בארץ, אותו ערך חיוני עצום, שאנו מיחסים לו. עיר-נמל עברית במפרץ-אילת ודרכים כבושות מחופי המדינה היהודית בימ-התיכון יחישו את תחייתו של הישוב החקלאי בנגב ובערבה, יעודדו את נצול אוצרות-הטבע בשכבותיהם הגיאולוגיות, יהפכו את מפרץ-אילת למקור של אספקת דגים ומוצרי דגים לכל ארץ-ישראל ויפתחו לפנינו אפיקי-יצוא חדשים לתוצרת ולתעשייה הארצישראלית. מאידך גיסא, יש בתחיית ישוב חקלאי ותעשייתי בנגב ובער-בה כדי לעודד את התפתחותה של עיר-הנמל ואת ישובה. אל מפרץ-אילת נשאנו את עינינו שנים רבות. עתה מתחדשות התקוות, שתלינו בו בית-רשאת. לבנו מנבא לנו, כי עתיד מדיני וכלכלי נכבד צפוי לו, ועלינו לכבוש בו מקום של כבוד בהקדם.

המפרץ

לא כמפרצים רבים מפרץ-אילת. מפרץ זה לשוניים ארוכה הוא, וכלשוניה של סואץ, הפורצת מתוך ים-סוף ומפסיקה בין חצי-האי סיני ובין מצרים, כן פורצת גם לשון זו ומפסיקה בין חצי-האי סיני ובין חצי-האי ערב. ארכו של המפרץ, מן האי תיראן שבדרומו ועד עקבה שבצפונו, הוא כ-175 ק"מ. רחבו המכסימלי בחלקיו הדרו-מיים הוא כ-30 ק"מ ובחלקיו הצפוניים כ-20 ק"מ, בקצה הצפון אין רחבו עולה על 5 ק"מ.

במבוא מצד ים-סוף אין המפרץ עמוק ביותר. שולי האי תיראן, העומד באותו מבוא, נמשכות מתחת לפני המים ומהוות שם מעין סף החוצץ בין הים ומפרצו. במערבו של האי יגיע עמקם של מי המבוא ל-141 מ', ואלו במזרחו לא יגיע אלא עד כדי 16 מטרים. מי המעברות הצרים האלה תפוסים ברובם שרטונים ושנוניות של קורלים (**), ומצריכים זהירות רבה בשעת הכניסה מן הים. משני עברי סף-המבוא

(*) מתוך החוברת "עקבה", מהדורה שניה, מתוקנת ומושלמת. הוצאת החבל הימי לישראל, טבת תש"ח.

(**) השם המקובל "אלמוגים" אינו נכון. המקרא מדבר בפירוש על "עצי אלמוגים", כגון: "ויעש המלך את-עצי האלמוגים מסעד לבית ה' ולבית המלך וכנורות ונבלים לשרים לא בא-כן עצי אלמוגים ולא נראה עד היום הזה" (מלכים א' י', י"ב).

במספנה. סירה בבנינה.

בין דגי החופים במפרץ-אילת רב מאד גם דג הקיפון (בורי *Mugil sp.*) בשוק-הדגים הארצישראלי הוא השני במספרו אחרי הטריה. גופו גלילי ומאריך, צבעו אפור-כהה מלמעלה ולבן-בהיר מתחת. הוא משוטט במים רדודים ומצוי בקרקע של טין ובוק. בשרו טעים מאד, אך מחמת החומר האורגני, שהוא מתפרנס בו ומעכלו מתוך הרקק, ריח של טין נודף ממנו לפעמים. בין ששת המינים, השכיחים בחופיה המערביים של ארצנו, מצוי גם הקיפון גדל-הראש (בורי פבאן *Mugil cephalus*), שהוא אחד הדגים של ים-סוף, שנדדו, לאחר פתיחת תעלת-סואץ, לים התיכון, והוא מצוי ודאי גם במפרץ-אילת. הקיפון הוא הדג המצוי ביותר בראש המפרץ, וקרוב לוודאי שגם כאן יש לו מינים שונים. עם דגי החוף במפרץ-אילת נמנה גם דג משה רבנו, או הסנדל (סמך-מוסא *Solea solea, S. impar*), הוא הדג השטוח והאסימטרי, העושה רושם כאילו אין הוא, כביכול, אלא "חציו של דג" המוסיף לחיות במים. לא לחנם יכנהו הערבים "דג-משה" (סמך-מוסא) ולא לחנם יספרו עליו, כי בשעה שבקע משה את הים במטהו, תצה גם את הדג הזה לשנים, אלא שאֵללה ברוב רחמיו הותיר נשמה באפיהם של "חצאי הדגים" הללו והוסיף להם עין על עינם האחת. וראה זה פלא: בקטנותו אין הוא הסנדל שונה משאר דגים: הוא סימטרי ועיניו קבועות לו משני עברי ראשו, אך משגדל יווצו עצמות הראש ועצמות חלק מן הגוף, והעין השמאלית תדוד כלפי מעלה, עד עברה אל הצד השני. הצד שנתפנה מן העין ומן העצמות, נוטה כלפי מטה, ועליו ישען הדג

הראוי לציין, כי 12 ממיני הדגים, המשותפים למפרץ-אילת ולחופי ארצנו המערביים, הם, על-פי מוצאם, דגי ים-סוף, שמיום פתיחת תעלת-סואץ בשנת 1869, נדדו דרך התעלה והגיעו לים התיכון. הדגים המשותפים לים-סוף ולים-התיכון הם, על-כל-פנים, מרובים במפרץ-אילת יותר מאשר בחופיה המערביים של ארצנו.

מפרץ-אילת מצטיין בכמויות גדולות של דגים, המשוו-טטים כל חייהם בקרבת החופים ואפשר לדוגם במשך כל ימות השנה. מן הדגים האלה נוכל לציין את הורדית המצויה (גרבידן בערבית), החיה על קרקע של חול ונונה מתולעים, שבלולים וכיוצא בהם ואת המולית האדומה (סולטאן אברהים *Mullus surmuletus* או *M. barbatus L.*), המבכרת גם היא קרקע של טין וחול רך. צבעה של המולית האדומה הוא חום-בהיר, אלא שעם שלייתה מן המים היא מורידה, טעם בשרה משובח ביותר. היא ניכרת בוזג המששנים הארוכים אשר ללסתה התחתונה, בו תחטט בטין בשחרה לטרף תולעים וסרטנים. כן נוכל לציין את הפגרוס, או את השפרנון (פרידן *Pagrus Ehrenbergi*), שהוא היפה והטעים בדגי חופיה המערביים של ארצנו. צבעו ורוד-ארגמן וברק של צדף לקש-קשיו, המפרכסים בשלל צבעי הקשת. גופו נקוד נקודות-תכלת, ומראהו כמראה עינים קטנות. סנפיר גבו גבוה ורחב, והוא מגדיל את חנו של הדג, בשרו לבן כשלג, ומחירו רב מבשרם של שאר דגים. הפגרוס, או השפרנון, שוכן בעיקר בקרקעות סלעיות ושעור ארכו מגיע עד מטר אחד.

ארכו מגיע ל-1.50—1.80 מ'. הדייגים מתיראים מפניו יראה גדולה. כן נציין את הצנינית (ע'נבאָר, או ע'מבאר Pomatomus saltarix) ואת דג הטון (בלמידה Thynnus thynnus), שהוא הדג היחידי, אשר דמו חם. הוא עובר במסעיו אלפי ק"מ ומבקר גם את חופיה המערביים של ארצנו. אחד ממיניו מגיע בשעור ארכו ל-3—4 מטרים, ובשעור משקלו לכמה מאות ק"ג. הוא מצטיין בבשרו המשובח והטעים מאד ומשמש ביס-התיכון יסוד לתעשית שמורים נרחבת. אף בארץ-ישראל מיצרים ממנו שמורים מעוֹשניים.

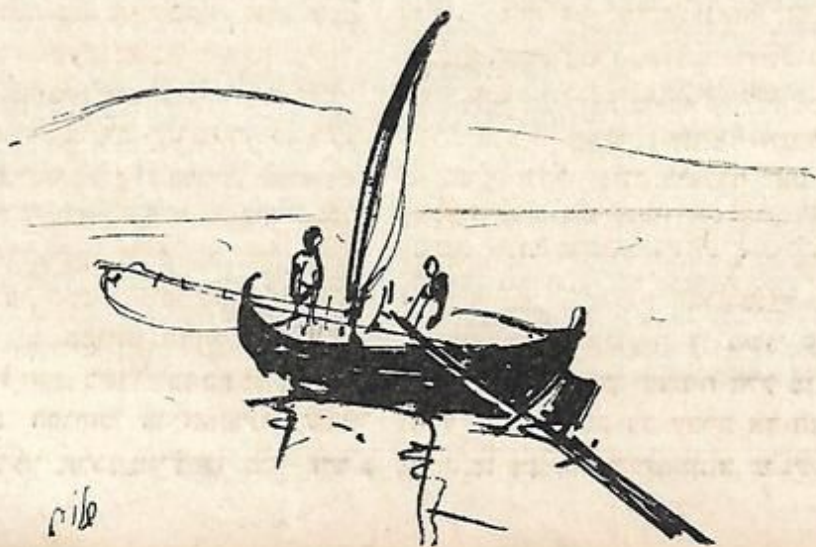
סכנה רבה צפויה להם, לדייגים ולמפליגים בשחיה אל תוך מפרץ-אילת, מן הכריש הקוצני (כלב-אל-בחר Palinurus; או Acanthicus vulgaris). טורף אכזרי זה, ששעור ארכו מגיע עד 4.5—6 מטרים, מצוי במפרץ-אילת בשפע, וערכו, כפי שנעמוד על כך להלן, הוא רב מאד. צידו טעון זהירות רבה, וביחוד מסוכנת השחיה בקרבתו. מעשה בספן ערבי צעיר — מספר לנו המייגר ג'רוויס — שקפץ המימה וטרפהו כריש ענק, הכריש, שארכו הגיע לשישה מטרים, אחז בטרפו, בתרו לשנים, ומשך אחריו את חלק גופו התחתון של הספן. מזועזע ממות רעהו, תפס רב-החובל של האניה הערבית הקטנה את החלק העליון של גוף הספן. „הגישו” לכריש, ובקרוב הדג הטורף אל האניה, תפסו, העלהו לאניה והמיתו ביריות. לא לחנם הזהירנו פיק פחה, מפקד הצבא בעבר-הירדן, שנודמן לנו בשנת 1935 בעקבה, שלא נרחיק בשחיה אל תוך המפרץ, פן נהיה טרף לשני הכריש.

גם מחוץ לדגים עשירה הפאונה של מפרץ-אילת עשירות מופלגת והיא נושאת אופי ים-סופי טפוסי. רבים מאד הם במפרץ סוגי הקונכיות. הגדולים והנאים שבהם מגיעים אל שוקי מצרים וארץ-ישראל. אנשי בית-לחם, המתפרנסים על תעשית חפצי-זכרון מן הארץ הקדושה, החלו להומין, מאז פרוץ המלחמה, את הצדף הגלמי מעקבה. כן רבים במפרץ-אילת הקורלים, שיש בהם סוגים בני צבעים ותצורות מופלאים ושונים. דייגי עקבה מתפרנסים עליהם.

ברבצו על קרקע הים. הסנדל הוא אפור-חום ונקוד ודומה לחול אשר עליו ישכון. הוא נחשב על הדגים המשובחים ביותר. בשרו טעים ועדין וכמעט חסר אדראות.

עם הדגים הנודדים במפרץ נמנה, בראש וראשונה, דג הטרית (סרדין). התופס בכמותו את המקום הראשון בשוק-הדגים. חשיבותו בארצות יס-התיכון רבה מאד, והוא משמש בהן יסוד לתעשייה גדולה וענפה. הטרית הגסה (סרדין עריץ — קרי: עריד — Clupea Kowal או Sardinella eba et maderensis) היא אחד הדגים אשר עברו מים סוף ועתה היא רווחת מאד בימיהן של מצרים, ארץ-ישראל וסוריה. דג נודד במפרץ-אילת הוא גם עיט-הים (מוסקאר Sciæna aquila), שהוא אחד החשובים והשכיחים ביותר בין דגי חופיה המערביים של ארצנו. מקומו בשוק-הדגים הוא השלישי, לאחר הטרית והקיפון. צבעו אפור-כספי חדגוני והוא מחוספס שורות של נקודות לבנות. טעמו משובח ביותר וארכו מגיע עד שני מטרים. עם הדגים הגסים שבמפרץ נמנים גם הדקרים (דואקיר Epinaphelus sp.). גופם קטן לעומת ראשם הגדול, המסתיים בפה עצום. הפה מזוין בשיניים חדות ומסוכנות. הדקרים הם זוללים ולא ידעו שבעה. בלי לאות הם שוחרים טרף, והדייגים צדים אותם בעיקר על-ידי חכות, בתתם עליהן דג או סרטן טעים. בשרם של הדקרים עדין וטעים מאד. אחד המינים המצויים ביותר הוא הדקר-האפור (לוקו Ep. aeneus). צבעו אפור-צהבהב ועקוד כשיש. על מכסי הזימים משוכים שני פסים כחולים אלכסוניים. בימה המערבי של ארץ ישראל חי גם הדקר הקורומנדלי, או האלכסנדרוני, שמוצאו מים-סוף והוא מצוי ודאי גם במפרץ-אילת. יש להניח, כי גם הדקר הענק (קורבה Ep. gigas) וכיוצאים בו מצויים במפרץ הזה.

מבין הדגים, הידועים לנו בשמותיהם העבריים במפרץ-אילת נציין עוד את האספירנה (אספירנה או מליטה Sphyræna vulgaris). גופו של דג האספירנה הוא גלילי ומארך, חום-אפור מלמעלה ובהיר יותר מתחת. ראשו מארך ומחודד, כעין החרטום, בפיו שנים הדומות לשני כלב גדול, והן חדות כמחטים. האספירנה הוא דג טורף ופראי, ושעור

בנק ארה"ב — יום התיכון

חברת-האניות "American Export Line" עומדת להזמין שתי אניות, בנות 20,000 טון גרוס כל אחת, לשירות בקו ארצות-הברית-ים-התיכון. מהירותן — 22½ קשר. 937 נוסעים יוסעו בכל אחת מהן. בתכנית פעולותיה הקרובות של החברה — רכישת 4 אניות-נוסעים נוספות. כיום נמצאות בידיה 14 אניות-משא, בנפח של 8,000—10,000 טון כ"א.

לשירות בקו מצרים — מרסיל

האניה החדשה "El Mauk Fuad", של ה"Medival Mail Line", נמסרה לבעליה. נמל רישומה — אלכסנדריה. האניה, בת 4000 טון גרוס, נועדה להסעת נוסעים ומשא בין מצרים למרסייל. מהירותה — כ"20 קשר. הסדורים הפנימיים במחלקת הנוסעים שבה — מפוראים.

מאותות הזמן

דמי הביטוח הימי באנגליה נגד סיכון מלחמתי ביחס לארץ-ישראל הועלו מ-16%⁵ ל-21%¹ ולמקרה שביתות — מ-2% ל-3%. תוקף שנויים אלה הוא מה-12 לדצמבר 1947.

תנועת האניות מתעלת פנמה

מה-1 ביולי 1946 ועד ל-1 ביולי 1947 עברו בתעלה 4260 אניות גדולות. טונות הסחורות שהובלו בהן הגיע ל-21,670,518 טון (ב-22% פחות מבשנה 1938/39). רוב הסחורות מאירופה נועדו לאוסטרליה ולחוף המערבי של אמריקה הדרומית.

הצוי הקנדי

שכלל (בשנת 1939) 241,880 טון בלבד מגיע כיום למיליון טון ומעלה. עם התפתחותה של התעשייה הקנדית מתגלה הצורך להגדלת צייה של המדינה ולשיפור דרכי הספנות. האגה מיוחדת נחונה להרחבת התעלה שבין העיר מונטריאל לבין האוקינוס, לאורך 342 מילין.

אניות שנמכרו

מאז סיומה של המלחמה מכרו ארצות-הברית של אמריקה 1012 אניות (ובכללן — אניות-טאנק), בנפח של 8 מיליון טון, לחברות-ספנות זרות. מהירן היה 40% בערך מהוצאות בנייתן. יותר מ-25 ארצות רכשו לעצמן אניות אלו, וביניהן: אנגליה — 215 אניות, יון — 100, נורבגיה — 96, איטליה — 94, צרפת — 86, הולנד — 73.

לשיפור תנאי עבודתם של הימאים

הממשלה האנגלית עומדת לאשר כמה מההסכמים וההמלצות, שנתקבלו עליידי ה"International Labour Office בועידת Seattle, בשנת 1946, בשאלות הצוות שבאניות (תנאי עבודה, תזונה וכו') ובעניני הבטחון הסוציאלי של הימאים.

בארץ

בנמל תל-אביב.

— 20 סירות ברזל חדשות נרכשו לנמל. קבולה של כל אחת מהן 50 טון. כן רכש הנמל ארבעה מנופים חדשים, שניים נעים ושניים קבועים. הומונו גם סירות משא אחדות, 2 סירות מנוע, 3 מנופים, בני 5 טון כ"א.

— 60,000 לא"י, הוקצבו להרחבה מידית — של רציפי הפריקה בנמל.

— מר י. רוקח, ראש עיריית ת"א, העושה בארצות הברית, בא בדברים עם בעלי הון יהודים שם, להשגת הלואה גדולה לנמל. כן גם הזמין מר רוקח מומחה אמריקאי לעניני נמלים, שיבקר

בת"א, כדי ליעץ להנהלת הנמל על דרכי פתוחו.

— רבתה במאד העבודה בנמל בשבועות האחרונים; כ-20 אניות עוגנות בו עתה יום יום. עבודת הפריקה נמשכת עד שעה מאוחרת כלילה. לרגל המצב בארץ הרשתה הרבנות הראשית לא"י לעבוד בנמל גם בימי השבת בפריקת צרכי מזון.

שי החבל הימני לישראל לנמל תל-אביב.

לפי הצעת סניפו התל-אביבי החליט מרכז החבל הימני לישראל להקציב סך 2,750 לא"י לבניית דוברת-משא, שי החבל הימני לישראל לנמל תל-אביב. הדוברת, אשר תשא את שם החבל הימני לישראל, תהיה מוכנה כעבור חדשים ימים.

קדמה — לקפריסון

לאחר התקונים שבוצעו ב"קדמה", בנמלה של חיפה, הפליגה האניה לקפריסון, והביאה משם כ-500 מעפילים. הפלגתה הקרובה של "קדמה" — מחיפה לגנואה.

ימאי "הפועל" מתגייסים.

בתחילת ינואר ש.ה. יצאו 86 חברים, מדריכים ובוגרים של הפלוגות הימיות של "הפועל" מת"א, נתניה וחיפה, לתפקידי בטחון שונים.

ערב צאתם נערכה לכבודם מסבת פרידה בבית "הפועל" בת"א. הח"ח אבני, ריבלין (בשם מרכז החי"ל) ואחרים ברכו את היוצאים בברכת: צאתכם לשלום, חברים! חזקו ואמצו!

"זבולון" קורא את הימאים להתגייס.

"הגיעה השעה, וחלום עצמאותנו הולך ומוגשם. אנו נקראים למלא את חובתנו כימאים. בקשר למצב בארץ ידרשו ימאים רבים לתפקידים, שהזמן גרמם" — נאמר בכרוז שפורסם ע"י אגודת יורדי ים "זבולון". "מדריכים וחברים ותיקים, שכבוש הים חי בלבם, נקראים לחזור לשורות הימאים ולהיות מוכנים לכל תפקיד ימי שידרש".

בקורי אורחים.

הד"ר ז. אבין, מנהל בית-הספר העברי בקיפסאון, בקר בחדש האחרון בארץ. בפגישה עם חברי הנשיאות קבל הסברה מקיפה על פעולותיו של החי"ל ובמיוחד — על הפעולה החנוכית-למודית בקרב תלמידי בתי-הספר והנוער המאורגן.

תערוכה ימית.

גודד "החותרים" מהקן הימי של השומר הצעיר קיים, בחדש האחרון, תערוכה ימית נאה במועדונו, אשר ברח' הבשן בת"א. התערוכה היתה מסודרת לפי נושאים ימיים שונים: פנה מטיאורולוגית (דיאגרמות ומוצגים), לוח קשרים נאה, פנת דיג ונמל ולוח העליה וההעפלה. לחבל הימני לישראל הוקצתה פנה נאה — מפת א"י בולטת, ובה מסומנים בנקודות אור סניפי החי"ל הגדולים. כן גם הוצגו בתערוכה דברי הפרסומת של החבל הימני לישראל.

בימי התערוכה בוצעו פעולות הסברתיות-למודיות.

בסניפי החבל הימני לישראל.

א ב י ח י ל. ב-17 לדצמבר 1947 התקיימה אספת-עם רבת-משתתפים, מטעם החבל הימני לישראל. פתח הד"ר א. ריגאי, הרצה — ה' בן-ציון ידידיה. י. צברי, חבר ועד הכפר, נעל את האספה בקריאה לחברי המקום לתת יד לחי"ל.

כ פ ר ס ב א. נסתיים בהצלחה מפעל החבל הימני לישראל במושבה. המועצה המקומית ומרכז החי"ל פרסמו קול קורא לתור שבי המקום להצטרף לחבל הימני לישראל. נרשמו כמאתים חברים חדשים.

העורך: י. פרישמן, חברי המערכת — ד"ר ז. וידרא, מ. פומרוק, פ. ריבלין, א. ש. שטיין.

"לים"

חברה להספקה לאניות
(תנובה - המשביר המרכזי)

טל. 4-4271
טל. 6-6011

ת.ד. 295
ת.ד. 130

ח.פ.ה
תל-אביב

בהוצאת החבל הימי לישראל

יצא בקרוב לאור ספרו של
הפרופ. נחום סלושץ
"ספר הים"

שנים רבות הקדיש הפרופ. נ. סלושץ לחקר ים התיכון ותולדותיה של הספנות העברית הקדומה. אגב חקירות אלה ומסעות מרובים בארצות ים התיכון העלה המחבר השערות מקוריות ביותר על חלקם של בני ישראל בפעולות הימיות של הפיניקיים ושל תושבי קרתגו ובשלטון הימי השמי בים התיכון. **"ספר הים"** הוא פרי מחקר של עשרות בשנים. מקיף הוא תקופה נרחבת ביותר, למן ימי קדם ועד לימינו, לרבות - פרקים חשובים על סוגי האניות בתקופות השונות ועל מכשירי השיט.

"ספר הים" מכיל 350 ע' והוא מלווה מפות ושרטוטים ותמונות רבות.

בהזמנות לפנות:

חבל ימי לישראל
תל-אביב, רח' אחד העם 15
טל. 2437 ת.ד. 1917.

קבוצת אחים תל-אביב בע"מ

תל-אביב, רח' פינסקר 27 - טל. 2456

מוציאים לפועל:

כל עבודות אספלט על גגות, מדרכות, כבישים, בריכות וכו' כל תקוני גגות באספלט כ"כ נמצאת אצלנו למכירה משחת אספלט לתקונים, בלי צורך בחמום

"ספרות" ל. פישבוים

בימ"ס לניר
וצרכי משרד

ח.פ.ה

שער פלמר 3
טלפון 3064

סמל

"תנובה"

ערובה לטיב התוצרת

תוצרת

"תנובה"

תמיד על שולחנכם.

בנק הפועלים בע"מ

תל-אביב

ההון הנפרע ורזרבות
520.000 לא"י

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

על המפרסמות אין מתנקה:
 כל אשר בחברת "ציון" יבטח -
 על אשיות-ברזל בוטח.

ציון הברה לבטוח בע"מ

המשרד הראשי: תל-אביב, רחוב אלנבי 120, טלפון 3-4671

ע ת י ד

חברה לשרות ימי בע"מ
 החברה הלאומית לספנות

אהרון רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי בכל עניני הובלה ימית

ח י פ ה

טלפון 4241/2

ת.ד. 74

מחסני ערובה ארצישראלים בע"מ

(מקודם ז. שריבר)

ת.ד. 1789, תל-אביב,
 רח' אחד העם 30, טל. 4-6353

- מחסני ערובה ופרטיים
- שחרור ממכס העברה
- סוכני בטוח ● סוכני אניות

יעקב כספי

סוכן אניות והובלה

ת.ד. 27, טלפון 3026

רחוב המלכים 76

סנת רחוב המערב מס' 1

מרכז מסחרי - ח'פה

יואב כ"ץ

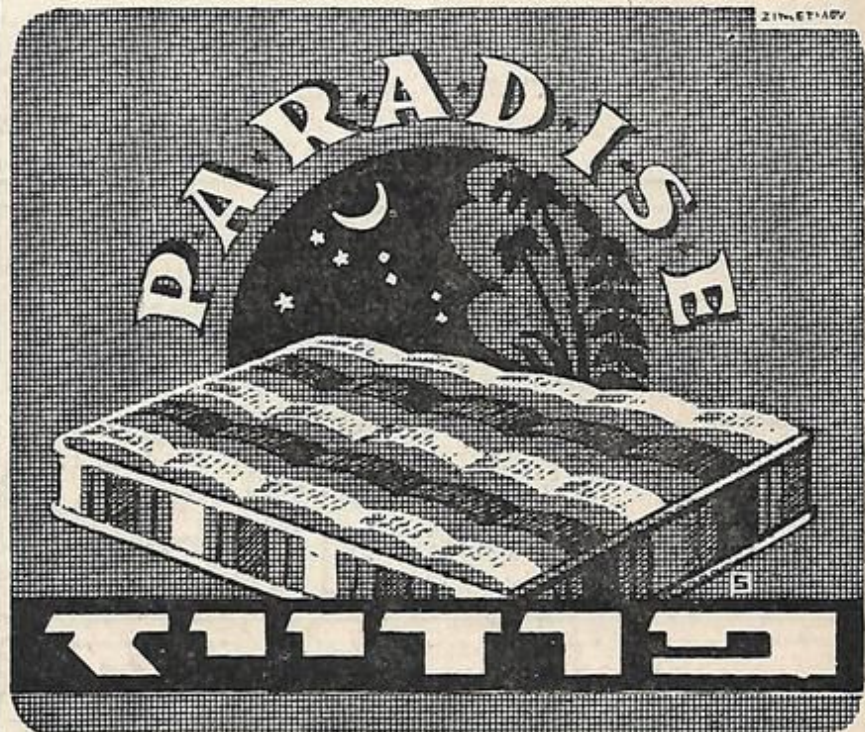
אכספורט - אימפורט

עמילות, שחרור מהמכס,
 הובלה והחסנת סחורות
 • שרות נוסעים •

תל-אביב

טלפון 3701

ת.ד. 328

היה בטוח שתקבל את התוצרת האמיתית

"איליה טובה על פהרז"ז"